

TÜRKİYE İŞ KURUMU

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

DİYARBAKIR İLİ

2023 YILI SONUÇ RAPORU

2023 YILI
İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI
DİYARBAKIR ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI
DİYARBAKIR İLİ 2023 YILI SONUÇ RAPORU

Hazırlayanlar:

Metin PEKGÖZ

Remzi ŞENGÜN

Bu Rapor, 6 Şubat 2023 tarihli depremlerde hayatını kaybeden çalışma arkadaşlarımıza adanmıştır.

Abdurrahman DURMUŞ-Adıyaman

M. Fatih BAYIN-Adıyaman

Pınar TÜMSAVAŞ-Adıyaman

Zeynep ERDEM-Adıyaman

Hüsnü ÇELİK- Hatay

Kübra SARIHAN-Hatay

Süleyman HATUNOĞLU-Hatay

Ali YÜCE- Kahramanmaraş

Mehmet CEREN-Kahramanmaraş

Şerif KOYUNCU-Kahramanmaraş

Zeliha BOZOK-Kahramanmaraş

SUNUŞ

Bilim ve teknoloji alanında sürekli bir şekilde yaşanan değişim ve gelişmeler bilgi çağında olduğumuz günümüzde bu değişimlere ayak uydurabilmeyi ve çağı yakalamayı gerektirmektedir. Bu da, iyi yetişmiş, nitelikli işgücü ve potansiyelini sürekli geliştiren insan kaynağı ile mümkündür. Küreselleşmenin halen devam ettiği günümüzde, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizin ve ilimizin en öncelikli konularının başında istihdam ve nitelikli işgücü gelmektedir. İstihdamın arttırılması ve işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün doğru ve zamanında temini ve rekabet gücünün azami düzeyde olabilmesi için, işgücü piyasasının şimdiki ve gelecekteki ihtiyaçının doğru belirlenebilmesi ziyadesiyle önem arz etmektedir. Günümüzde gelişmişlik düzeyi yüksek olan ülkeler; işgücü piyasalarını, çalışma yaşamının beklenti, talep ve ihtiyaçlarını, önceden belirlenen politikalar doğrultusunda yönlendirebilmiş ve başarıya ulaşmışlardır.

Sürekli ve hızlı gelişen teknoloji ile birlikte, birçok sektörde mesleklerin tanımı ve icra edilme şekilleri değişmekte ve buna paralel olarak da işgücü piyasası kendini geliştiren, değişime uyum sağlayan çalışanlara ihtiyaç duymaktadır. Mevcut işgücünün değerlendirilmesi ve bu duruma uyum sağlaması için yeni çalışmalar yapılması ihtiyaçını doğurmaktadır.

İlimizin alışma hayatının tüm sektörlerini doğrudan ilgilendiren nitelikli eleman açığını tespit etmek ve önümüzdeki yıllarda alınacak yerel istihdam politikası kararlarına zemin oluşturmak ve nitelikli işgücünü yetiştirmeyi hedef alan aktif istihdam politikalarının belirlenmesi amacıyla yerel düzeyde işgücü piyasasındaki mevcut durumu izlemek, değişimleri takip etmek ve bunların işgücü arz ve talebi üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için Diyarbakır İşgücü Piyasası Talep Araştırması yapılmıştır. Bu araştırmayla, işverenlerimizin günümüzde ve gelecekte hangi mesleklerde ne kadar elemana ihtiyaç duyduklarını, eleman temininde güçlük çektikleri mesleklerin hangileri olduğunu ve belirlenen mesleklere eleman bulmakta/eleman temininde zorlanma nedenlerini belirlemek amacıyla Diyarbakır alışma ve İş Kurumu Müdürlüğümüzce işçi/işveren temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu çalışma ile işgücü piyasasının ihtiyaçları ve sorunları belirlenmeye çalışılmıştır.

İşKUR'un sunduğu hizmetleri daha etkin sunabilmek ve il düzeyinde mesleki eğitim programlarını ihtiyaca uygun yönlendirmek amacıyla kapsamlı bir İşgücü Piyasası Araştırması gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın ortaya çıkmasında gösterdikleri özenli çalışma nedeniyle çalışma ve İş Kurumu İl Müdürümüz ve personeline, araştırma sürecinde işyeri bilgi formlarına titiz bir şekilde cevap veren tüm işverenlerimize ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor, Diyarbakır İşgücü Piyasası Araştırması analiz çalışmasının ilimiz ve tüm ilgililer için yararlı olmasını diliyorum.

Ali İhsan SU
Diyarbakır Valisi

ÖN SÖZ

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 617/1/b maddesine göre Kurumumuz görevleri arasında sayılan “İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayımlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak ve bu Kurulun çalışmalarını koordine etmek, İşgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik İşgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, yaptırmak” hükmü gereği her yıl ulusal ve yerel düzeyde İşgücü piyasasının talep, beklenti ve ihtiyaçlarını ortaya koyabilmek adına Kurumumuzca saha çalışmaları yapılmaktadır. Yapılan saha çalışmaları ile İşgücü piyasasının arz-talep dengesini belirleme, sektörlerin temininde güçlük duyduğu ya da ihtiyaç duyduğu mesleklerin tespiti, gelişen teknoloji ile birlikte ihtiyaçların yeniden belirlenerek İşgücü piyasasına kazandırılabilir mesleklerin tanımlanması ve eğitim faaliyetleri ile nitelikli İşgücünün talep doğrultusunda arzı hedeflenmektedir.

Saha çalışmamız kapsamında 1.187 İşverenimizle birebir etkileşim kurmak suretiyle bir araya geldik. Gerek belirlenen örneklemlerle yapılan anket çalışmaları gerekse diğer kurumsal faaliyetlerimiz kapsamında İlimizde faaliyet gösteren sektör ve meslek gruplarına temas ederek, sahadan aldığımız

verilerle işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu insan kaynağı, eğitim talepleri, temininde güçlük çekilen meslekler ve geleceğin mesleklerinin işgücü piyasasında icra edilen faaliyetlere hangi düzeyde katkı sunabileceği konularında bilgiler elde etmekteyiz. Verilerin diliyle elde ettiğimiz bu sonuçları kadim kentimiz Diyarbakır'ın ruhuna değecek bir sentezle bir araya getirerek ilimiz işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu hizmetleri gerçekleştirmeyi düşünmekteyiz.

İcra ettiğimiz her hizmetin bireye ve hanesine doğrudan temas ettiği, helal ař kadar, aile kadar kutsal amaçlara vesile olduğu bilinciyle hareket eden çalışma arkadaşlarıma sunmuş olduğu katkılardan dolayı teşekkür ediyor, 2022 İşgücü Piyasası Anket çalışmasının vatandaşlarımıza ve işgücü piyasasına hayırlı sonuçlar getirmesini temenni ediyorum.

Mustafa YILMAZ

İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	i
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	viii
YÖNETİCİ ÖZETİ	1
GİRİŞ.....	3
BİRİNCİ BÖLÜM İŞGÜCÜ PİYASASI GENEL VERİLERİ	4
1.1. BÖLGESEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ.....	4
1.2. SİGORTALI SAYILARI VE İŞYERİ GÖSTERGELERİ.....	4
1.3. İŞKUR İDARİ KAYITLARI	6
1.3.1. Açık İş İlanları.....	6
1.3.2. İşe Yerleştirmeler.....	7
1.3.3. Kayıtlı İşsiz.....	8
1.3.4. Aktif İşgücü Programları	9
1.3.5. İşsizlik Ödeneği	12
İKİNCİ BÖLÜM İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI SONUÇLARI	14
2.1. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM.....	15
2.2. AÇIK İŞLER.....	26
2.3. TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER (TGÇM).....	33
2.4. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM BEKLENTİLERİ	36
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	39
KAYNAKÇA	42
EK: 2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU.....	43

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 2022 Yılı TÜİK Bölgesel Temel İşgücü Göstergeleri	4
Tablo 2: 2023 Yılı Ekim Ayı SGK İşyeri İstatistikleri	5
Tablo 3: 2023 Yılı Ekim Ayı SGK Sigortalı İstatistikleri	5
Tablo 4: 2023 Yılında Açık İş Sayısı En Yüksek Olan Meslekler	6
Tablo 5: 2023 Yılında İşe Yerleştirme Sayısı En Yüksek Olan Meslekler	8
Tablo 6: Yıllar İtibarıyla MEK+İEP Yararlanıcı Sayıları	11
Tablo 7: 2023 Yılı Aktif İşgücü Piyasası Programı Yararlanıcı Sayısına Göre İlk 10 Meslek.....	12
Tablo 8: Araştırma Kapsamında Veri Derlenen İşyeri Sayısı.....	16
Tablo 9: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyerlerinin Hizmetlerimize Göre Oranları	24
Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları	25
Tablo 11: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranı ve Açık İş Olan İşyeri Oranı	27
Tablo 12: Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Öncelik Sıralaması	30
Tablo 13: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayıları.....	30
Tablo 14: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Arama Kanalları	31
Tablo 15: Açık İş En Fazla Olan İlk 10 Meslek İçin Talep Edilen Beceri Sırası.....	32
Tablo 16: Tercih Edilen Cinsiyete Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler	33
Tablo 17: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayıları	34
Tablo 18: Eleman Temininde Güçlük Çekilen İlk 10 Meslek	35
Tablo 19: Sektörlere Göre Beklenen İstihdam Değişimi ve Oranı	37
Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Beklenen İstihdam Değişimi.....	37
Tablo 21: En Fazla Net İstihdam Artış ve Azalışı Beklenen Meslekler	38

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yıllar İtibarıyla İŞKUR Açık İş Sayıları	6
Şekil 2: Yıllar İtibarıyla İŞKUR İşe Yerleştirme Sayıları.....	7
Şekil 3: Yıllar İtibarıyla İŞKUR Kayıtlı İşsiz Sayıları	9
Şekil 4: Yıllar İtibarıyla İşsizlik Ödeneği Hak Eden Kişi Sayıları.....	13
Şekil 5: Sektörlere Göre Part-time Çalışanı Olan İşyerlerinin Oranı	17
Şekil 6: Part-time Çalışanı Olan ve Olmayan İşyerlerinde Kadın Çalışan Oranı (%)	17
Şekil 7: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Oranı	18
Şekil 8: Vardiyalı Çalışma Yapılan ve Yapılmayan İşyerlerindeki Kadın Çalışan Oranı (%).....	19
Şekil 9: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyerlerinin Oranı	20
Şekil 10: Sektörlere Göre E-Ticaret Uygulamasına Sahip İşyerlerinin Oranı.....	21
Şekil 11: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyerlerinin Oranı	22
Şekil 12: Gelecek Bir Yıl İçerisinde Yatırım Planlayan İşyerlerinin Oranı	22
Şekil 13: Yatırım Planlayan İşyerlerinin Planlanan Yatırım Türleri.....	23
Şekil 14: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyerlerinin Oranı	23
Şekil 15: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri.....	24
Şekil 16: Mevcut Açık İşler İçin Cinsiyet Tercihi.....	28
Şekil 17: Mevcut Açık İşler İçin Talep Edilen Yaş Grupları	28
Şekil 18: Mevcut Açık İşler İçin Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi	29
Şekil 19: Mevcut Açık İşlerin Aranma Kanalı	29
Şekil 20: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısının Dağılımı	34
Şekil 21: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri.....	35

KISALTMALAR

AİPP	Aktif İşgücü Programları
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
İPA	İşgücü Piyasası Araştırmaları
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KÇÖ	Kısa Çalışma Ödeneği
NACE	Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflaması
NİDO	Net İstihdam Değişim Oranı
NÜD	Nakdi Ücret Desteği
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TGÇM	Temininde Güçlük Çekilen Meslekler
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

6 Şubat 2023 tarihinde ülkemizde gerçekleşen Pazarcık ve Elbistan merkezli iki büyük deprem, dünya genelinde benzerine nadir rastlanan bir örnek teşkil etmiştir. Bu depremler on bir ilde etkili olmuş ve yaklaşık 13,5 milyon vatandaşımızın yaşadığı geniş bir bölgede ciddi bir yıkıma neden olmuştur. Asrın felaketi olarak nitelendirilen bu depremlerin, sosyal, beşerî ve iktisadi hayata önemli etkileri olduğu açıktır.

Türkiye büyüme, dış ticaret ve işgücü açısından birçok ülkeden olumlu yönde ayrılmaktadır. 2021 yılının ikinci yarısından itibaren artan ihracat ile gelişen sanayi sektörünün öncülüğünde ülkemiz 2023 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 5,9 oranında büyümüştür. Güçlü büyümenin etkisi ile 2023 yılında istihdamda rekor seviyelere ulaşılmış, işsizlik oranı ise tek haneli seviyelere gerilemiştir.

Dinamik bir yapıya sahip olan işgücü piyasasının en etkili aktörü olarak faaliyet gösteren Kurumumuz, işgücü piyasasındaki gelişmeleri doğru bir şekilde takip etmek amacıyla sağlıklı ve güvenilir veri üretme çabalarını özveri ile sürdürmektedir. İşgücü piyasasını etkileyebilmek adına, piyasanın doğru bir şekilde analiz edilmesinin büyük bir önemi bulunmaktadır. Kurumumuz, doğru istihdam politikalarının belirlenmesi, işgücü piyasasıyla ilgili gerekli önlemlerin alınması ve işgücü piyasasının yakından takip edilebilmesi için işgücü piyasası araştırmalarını etkili bir şekilde yürütülmektedir.

İşsizlikle mücadele ve istihdamın artırılması hedefiyle yerel ve ulusal istihdam politikalarının oluşturulması, işgücü piyasasındaki gelişmelerin ve işgücü hareketliliğinin izlenebilmesi, güncel, güvenilir ve bilimsel bilgilerin elde edilmesine ve yorumlanmasına bağlıdır. İşgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak adına 2007 yılından itibaren periyodik olarak her yıl 81 il düzeyinde İşgücü Piyasası Araştırması yürütülmektedir. Ayrıca işgücü piyasasının eğilimlerini ve öncelik alanlarını tespit edebilmek amacıyla belirlenen güncel konularda her yıl tematik araştırmalar da gerçekleştirilmektedir.

İşgücü piyasasının aktörleri, emeğini arz eden çalışma istek ve arzusundaki kişiler ile emeği talep eden işverenlerdir. İşgücü piyasasının arz yönüne ilişkin veriler ülkemizde ÇSGB, İŞKUR, TÜİK ve SGK gibi kurumların idari kayıtları ve istatistikleri aracılığı ile yayımlanmaktadır. İşgücü piyasasının ülke genelini kapsayan ve en temel veri kaynağı olan hane halkı işgücü araştırması ile Türkiye İstatistik Kurumu tarafından düzenli olarak gerçekleştirilmektedir. Hane halkı işgücü araştırması sonuçlarına ilişkin haber bültenleri kamuoyunda yakından takip edilmektedir.

İşgücü piyasasının talep yönüne ilişkin en temel veriler ise Türkiye İş Kurumu'nun idari kayıtları ile her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması ve açık iş istatistikleri araştırmaları kapsamında derlenmektedir. İşgücü piyasasının arz ve talep boyutunu birlikte analiz etmek amacıyla hazırlanan bu rapor, Diyarbakır İli İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre değerlendirilmiştir.

2023 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında ilimizde 1187 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerleri 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri olup il genelinde toplam 17 sektör araştırma kapsamında yer almaktadır. Diyarbakır ilinde 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 90 bin 741 kişi olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bazında ise 66 bin 597 çalışan erkeklerden, 24 bin 144 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır.

Diyarbakır ilinde açık iş oranı yüzde 1.9 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde 20 ve üzeri istihdamlı işyerleri için açık iş oranı yüzde 1,9 olup, Diyarbakır ili açık iş oranı bakımından Türkiye ortalaması ile aynıdır. Açık iş sayısının en yüksek olduğu sektör ise 1.044 ile imalat sektörüdür. Açık işlerin meslek

gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, en fazla açık için Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar olduğu tespit edilmiş olup bu meslek grubunda araştırma döneminde 803 kişilik açık iş mevcuttur. Diyarbakır ilinde en fazla açık işi olan ikinci meslek grubu Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubudur. İl genelinde açık işlerin içinde herhangi bir eğitim düzeyi talep edilmeyen açık işlerin payı yüzde 47 düzeyindedir. Bu oran Türkiye ortalaması olan yüzde 36,9'un üzerindedir.

Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilen meslekler sektörlere göre incelendiğinde en fazla imalat sektöründe eleman temininde güçlük çekildiği görölmektedir. Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada Düz Dikiş Makineci mesleğinin yer aldığı görölmektedir. Bu mesleği ise Dokuma Konfeksiyon Makineci takip etmektedir. Eleman teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması yer almaktadır.

Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 21,1'i bir yıl sonrası için en az bir meslekte net istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Diyarbakır ilinde net istihdamın artacağını öngören işverenlerin oranı ise yüzde 17,2 seviyesindedir. Öte yandan en az bir meslekte net istihdamın azalacağını düşünen işveren oranı, ülke genelinde yüzde 2 iken bu oran Diyarbakır ilinde de yüzde 2 ile aynı düzeyindedir.

İşgücü piyasasının mevcut durumunu görebilmek ve gelecek dönem eğilimlerini öngörerek veriye dayalı sağlıklı kararlar almak son derece önemli olup bu ihtiyaçların karşılanması amacıyla "2023 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Diyarbakır İli Sonuç Raporu" hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Kovid salgını, enflasyonist baskı, Ukrayna-Rusya başta olmak üzere yaşanan savaşlar ve riskler, iklim değişikliğinin yarattığı maliyetler sonucu tüm dünya ülkelerinin zorluklarda geçirdiği yılları beraberinde getirmiştir. Tüm bu yaşananların sonucu sosyo-ekonomik etkiler çoğu ülkede gözlenmektedir. Böyle bir ortamda işgücü piyasasının etkilenmemesi mümkün değildir.

Gelecek dönem istihdam politikalarının şekillenmesi için İşgücü Piyasası Araştırmasına ait veriler oldukça önem arz etmektedir.

İşgücü Piyasası Araştırması Diyarbakır İli 2023 Yılı Sonuç Raporu, işgücü piyasasının gerek arz gerekse talep yönü ile mevcut durumunu analiz etmekte ve işverenlerin gelecek döneme ilişkin beklentilerini ortaya koymaktadır. Politika yapıcılar ve yerel yönetimler tarafından işgücü piyasası ile ilgili kararların alınması ve uygulamaya konulacak faaliyet ile projelerin etkinliğinin artırılması noktasında 2023 yılı araştırma sonuçlarının göz önüne alınması oldukça önemlidir.

İşgücü Piyasası Araştırması Diyarbakır İli Sonuç Raporu, il düzeyinde politika yapıcılarına ve karar alıcılara kaynak sağlamada büyük katkılar sağlayacağı düşünölen önemli bir çalışmadır. İşgücü piyasasının en önemli aktörleri olan işverenlerin ve işgücünün, piyasaya sundukları emeğin ve piyasadaki beklentilerinin iyi analiz edilmesi politika üretmeden önceki ilk adımı oluşturmaktadır. Sonrasında, bu analizler neticesinde arz talep dengesini iyileştirmek ve işgücü politikalarını bu dengenin sürdürülebilir olmasını sağlayacak şekilde tesis etmek oldukça önemlidir.

Türkiye’de işgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin en kapsamlı veri üreten kurum Türkiye İş Kurumu’dur. İşgücü Piyasası Araştırmalarına ait sonuçlar yalnızca Kurum’a değil, Türkiye’de işgücü piyasasının paydaşı olan tüm kurum ve kuruluşlara önemli katkılar sağlamaktadır. Pandemi sonrası araştırmanın 2023 yılı saha çalışması hibrit yöntemle (yüz yüze, elektronik ortamda veya telefonla görüşölerek) gerçekleştirilmiştir. İŞKUR, işgücü piyasasında aktif ve pasif istihdam politikalarında söz sahibi bir Kamu İstihdam Kurumu olarak İşgücü Piyasası Araştırması aracılığıyla işverenlerle görüşerek, işgücü talebine ilişkin doğrudan işverenlerden elde ettiği bilgiyi kamuoyu ile paylaşmaktadır.

İşgücü piyasası talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar İl Müdürlükleri ve Hizmet Merkezlerimiz tarafından 2007 yılından itibaren düzenli olarak sürdürölmektedir. Yapılan bu araştırmalar kapsamında 2023 yılı için Diyarbakır ilinde 18 Nisan-27 Mayıs 2022 tarihleri arasında saha çalışması gerçekleştirilmiş olup, araştırma neticesinde işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan ilimizin sonuç raporu hazırlanmıştır. Raporla birlikte İşgücü Piyasası Araştırması sonuçları analiz edilerek Diyarbakır ilinde işgücü piyasasının talep yapısı ortaya konulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI GENEL VERİLERİ

1.1. BÖLGESEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından düzenli olarak uygulanmakta olan Hane halkı İşgücü Araştırması, istihdam edilenlerin iktisadi faaliyet, meslek, işteki durum ve çalışma süresi hakkında; işsizlerin ise iş arama süresi ve aradıkları meslek ve benzer özellikleri hakkında bilgi derlemek amacıyla uygulanmakta olup, ülkedeki işgücü piyasasının arz yönünün özellikleri hakkında bilgi veren temel veri kaynağıdır. 2013 yılı ve öncesinde il düzeyinde işgücü istatistikleri elde edilirken, sonrasında Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması kapsamında birinci ve ikinci düzeyde bölgesel istatistikler elde edilmektedir. 2014 yılından itibaren bölgesel düzeyde elde edilen istatistikler yıllık olarak TÜİK'in internet sitesinde yayımlanmaktadır. 2024 yılından itibaren yıllık istatistiklerin il düzeyinde açıklanabilmesi için TÜİK tarafından çalışmalar sürdürülmektedir.

Tablo 1: 2022 Yılı TÜİK Bölgesel Temel İşgücü Göstergeleri

TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)	Toplam	Kadın	Erkek
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (Bin Kişi)	2.540	1.299	1.241
İşgücü (Bin Kişi)	1.080	265	815
İstihdam edilenler (Bin Kişi)	956	247	709
İşsiz (Bin Kişi)	124	17	106
İşgücüne dahil olmayan nüfus (Bin Kişi)	1.460	1.034	425
İşgücüne katılma oranı (%)	42,5	20,4	65,7
İstihdam oranı (%)	37,7	19	57,1
İşsizlik oranı (%)	11,5	6,6	13

Kaynak: TÜİK Bölgesel Temel İşgücü Göstergeleri

Diyarbakır ilinin dâhil olduğu ikinci düzey Türkiye istatistiki bölge birimleri sınıflandırması TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) olarak tanımlanmıştır. Tablo 1'de yer alan verilere göre, bölgemizde 15 yaş ve üzeri nüfus 2 milyon 540 bin kişi iken işgücü katılma oranı yüzde 42,5 seviyesindedir. İşsizlik oranı ise 2022 yılında bölgemizde yüzde 11,5 olarak gerçekleşmiştir.

1.2. SİGORTALI SAYILARI VE İŞYERİ GÖSTERGELERİ

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), her ay düzenli olarak sigortalı istatistiklerini yayımlamaktadır. Bu istatistikler kapsamında illere ait detaylı sigortalı sayıları ve 4A sigortalı çalışanı olan işyeri sayıları elde edilmektedir.

Tablo 2: 2023 Yılı Ekim Ayı SGK İşyeri İstatistikleri

İşyeri Büyüklüğü	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
1 Kişi	7.002	7.002
2-3 Kişi	5.176	12.252
4-6 Kişi	2.968	14.138
7-9 Kişi	1.123	8.815
10-19 Kişi	1.527	20.890
20-29 Kişi	592	14239
30-49 Kişi	514	19.719
50-99 Kişi	392	27.015
100-249 Kişi	216	31.219
250-499 Kişi	46	16.217
500-749 Kişi	14	8.904
750-999 Kişi	3	2624
1000+ Kişi	10	13.484
Toplam	19.583	196.518

Kaynak: SGK 2023 Yılı Ekim Ayı Sigortalı İstatistikleri

İlimizde, 4A zorunlu sigortalı istihdam eden işyerleri çalışan sayısına göre değerlendirildiğinde 1 ila 9 çalışanı olan işyerlerinin yoğun bir şekilde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum, benzer bir şekilde Türkiye genelinde de gözlemlenmektedir.

Diyarbakır ilinde 2023 yılı ekim dönemi SGK verilerine göre zorunlu 4A sigortalı istihdam eden işyeri sayısı 19 bin 583'dür. Bu işyerlerinde toplam 196 bin 518 kişi, 4A sigortalı çalışan olarak istihdam edilmektedir. 1 ila 9 arası çalışanı olan işyerlerinin ilimizdeki oranı yüzde 83,1 düzeyindedir. İlimizde 100 ve üzeri çalışanı olan işyeri sayısı 289 iken bu işyerlerinde toplam 72 bin 448 çalışan istihdam edilmektedir.

Tablo 3: 2023 Yılı Ekim Ayı SGK Sigortalı İstatistikleri

Gösterge	Sayı/Tutar
İşyeri Sayısı	19.583
Kamu	694
Özel	18.889
Sigortalı Sayısı	196.518
Kamu	38.920
Özel	157.598
Erkek	144.766
Kadın	51.752
Ortalama Aylık Kazanç	₺17.929,92
Kamu	₺24.990,02
Özel	₺15.948,21
Erkek	₺18.367,43
Kadın	₺16.707,55

Kaynak: SGK 2023 Yılı Ekim Ayı Sigortalı İstatistikleri

Diyarbakır ilinde 2023 yılı ekim ayı itibarıyla bildirim yapılmış 4A zorunlu sigortalı sayısı toplam 196 bin 518 kişi iken kadın sigortalı sayısı 51 bin 752 kişidir. İlimizde kamuda istihdam edilen 4A zorunlu sigortalı oranı yüzde 19,8 iken özel sektörün payı yüzde 80,2 seviyesindedir. 4A zorunlu sigortalıların sigorta primine esas aylık ortalama kazancı 17 bin 929 TL'dir. Diyarbakır ilinde 2023 yılı ekim ayı itibarıyla erkek sigortalıların ortalama kazancı kadın sigortalıların kazancından yüksektir.

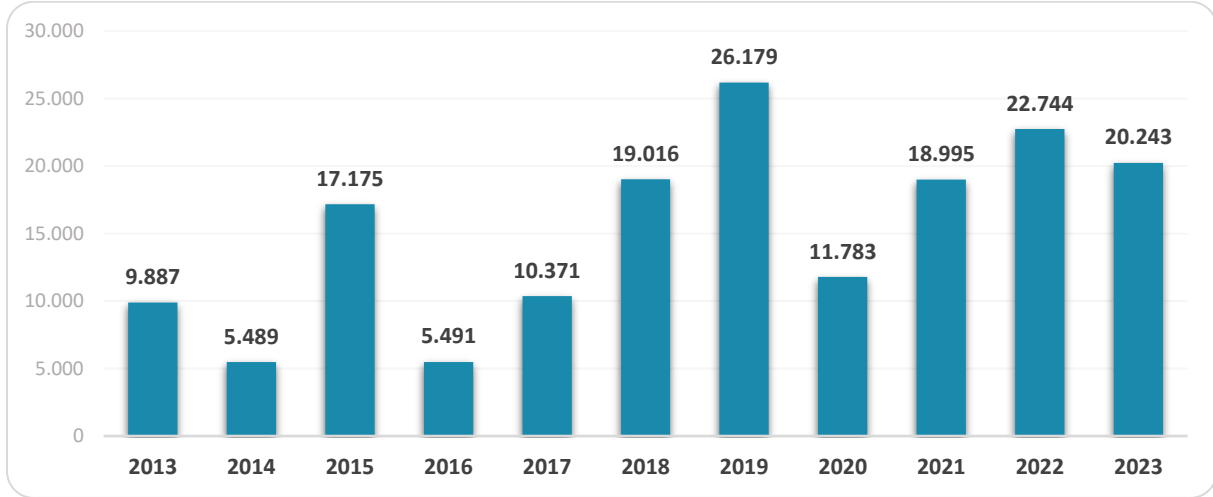
1.3. İŞKUR İDARİ KAYITLARI

İŞKUR göstergeleri, Kurumun idari kayıtlarından oluşmakta olup İŞKUR'un hedef kitlesine sunmuş olduğu hizmetlerin verilerinden oluşmaktadır. Kurumun hizmetlerinden yararlanmak için Kuruma kayıt yaptıran kişilerin yaş, cinsiyet, sosyal durum, eğitim durumu ve meslek bilgisi gibi oldukça detaylı bilgilere ulaşılabilmektedir.

1.3.1. Açık İş İlanları

Açık işler, işverenlerin ihtiyaç duyduğu işgücünü karşılamak amacıyla Kuruma bildirdikleri işgücü talepleridir. İşverenler taleplerini Kuruma bizzat gelerek verebilecekleri gibi online olarak da ihtiyaç duyduğu nitelikteki işgücünü Kurumdan talep edebilmektedir.

Şekil 1: Yıllar İtibarıyla İŞKUR Açık İş Sayıları

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

Tablo 4: 2023 Yılında Açık İş Sayısı En Yüksek Olan Meslekler

Meslek	Açık İş Sayısı
Beden İşçisi (Genel)	6.408
Konfeksiyon İşçisi	1.424
Makineci (Dikiş)	1.297
Müşteri Temsilcisi	907
Dokuma Konfeksiyon Makineci	834
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	763
Ambar/Depo Görevlisi	560
Servis Şoförü (Okul)	449
Temizlik Görevlisi	387
Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	301

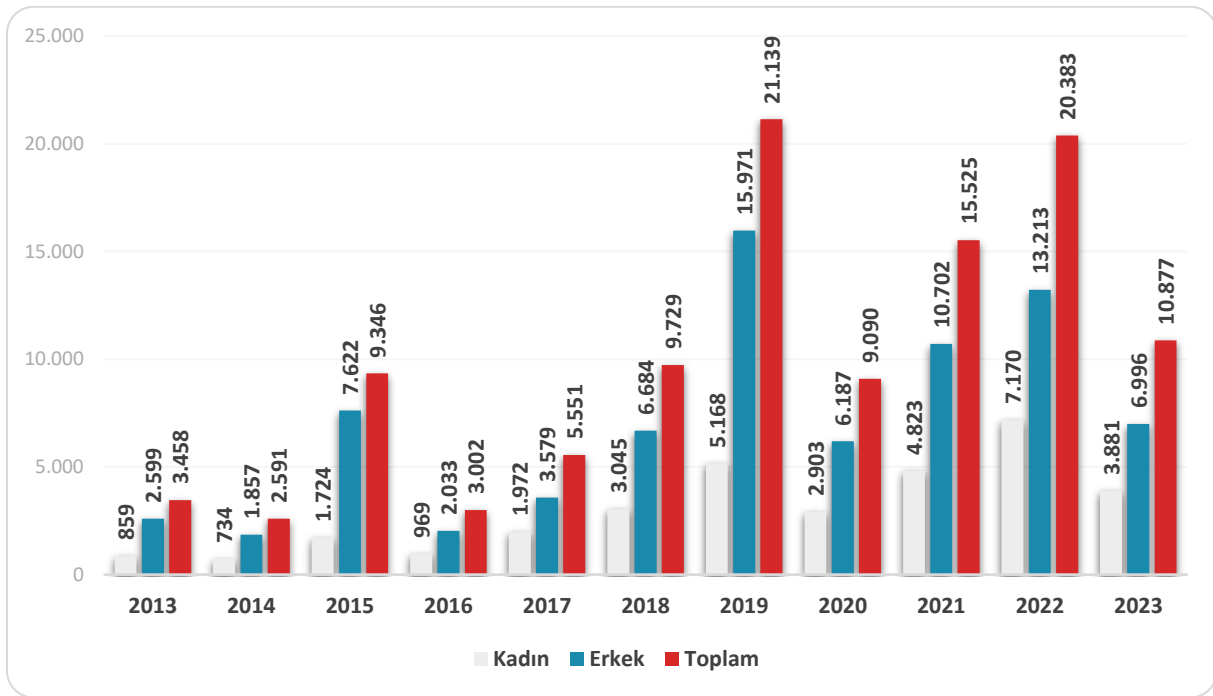
Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

Diyarbakır ilinde 2023 yılında 20 bin 243 kişilik açık iş ilanı, işverenler tarafından İŞKUR'a iletilmiştir. Bu sayının içinde, ilk sırada 6 bin 408 açık iş ile beden işçisi mesleği bulunmaktadır. Toplam açık iş sayısı içerisinde bu mesleğin payı yüzde 31,7 seviyesindedir. Bu mesleği Konfeksiyon İşçisi ve Makineci (Dikiş) meslekleri takip etmektedir.

1.3.2. İşe Yerleştirmeler

İŞKUR özellikle son yıllarda performansını ve işgücü piyasasındaki önemini büyük ölçüde arttırmıştır. Çalışma isteği olan her bireyin uygun bir işe yerleştirilerek istihdamda yer alması, sosyal içerme ve sosyal refahın önemli bir faktörüdür. Deprem sonrası dönemde özellikle depremden etkilenen bölgelerde Kurumun Türkiye geneli işe yerleştirme verilerinde azalma gözlemlenmiştir. Şekil 2'de yıllar itibarıyla Kurumun Diyarbakır ilinde işe yerleştirmeye aracılık sayıları görülmektedir.

Şekil 2: Yıllar İtibarıyla İŞKUR İşe Yerleştirme Sayıları

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

İŞKUR'un, işgücü piyasasını yakından takip ederek yerel ve ulusal düzeyde piyasanın sahip olduğu tüm değişkenleri göz önünde bulundurup işverenlerin işgücü ihtiyaçlarını zamanında karşılaması en temel fonksiyonları arasında yer almaktadır. 2023 yılında ilimizde 10 bin 877 işe yerleştirme yapılmıştır. İşe yerleşmesine aracılık edilenler içinde kadınların payı yüzde 35,7 seviyesindedir.

Tablo 5: 2023 Yılında İşe Yerleştirme Sayısı En Yüksek Olan Meslekler

Meslek	İşe Yerleştirme Sayısı
Beden İşçisi (Genel)	4.216
Konfeksiyon İşçisi	1.092
Dokuma Konfeksiyon Makineci	782
Makineci (Dikiş)	749
Müşteri Temsilcisi	699
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	618
Servis Şoförü (Okul)	410
Temizlik Görevlisi	263
Beden İşçisi (İnşaat)	139
Garson (Servis Elemanı)	99

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

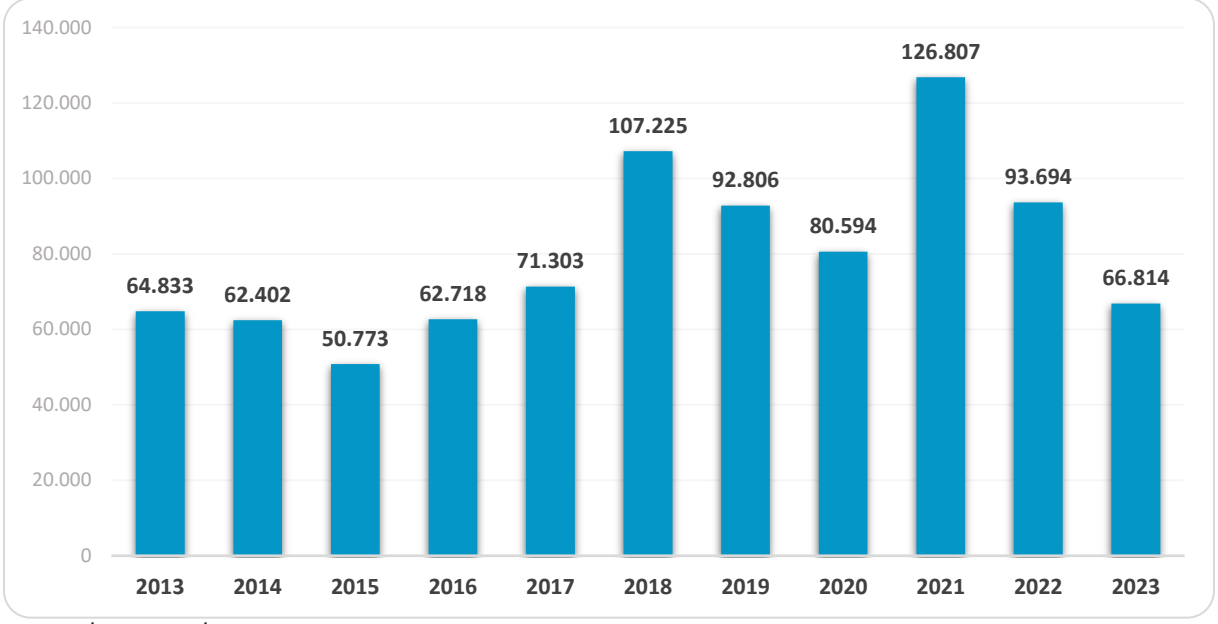
Diyarbakır ilinde 4 bin 216 kişilik işe yerleştirmeye Beden İşçisi (Genel) mesleği ilk sırada yer almaktadır. Bu sayı toplam işe yerleştirme içinde yüzde 38,8 paya sahiptir. Bu mesleği Konfeksiyon İşçisi ve Dokuma Konfeksiyon Makineci takip etmektedir.

1.3.3. Kayıtlı İşsiz

Kayıtlı İşsiz, halihazırda asgari ücret düzeyinde herhangi bir gelir getirici işte çalışmayıp Kurumumuza iş arama maksadı ile başvuran kişilerdir.

Kurumumuz ilgili mevzuat gereğince kuruma kayıt olup iş arayanlara en az bir yıl süre ile hizmet vermekle yükümlü olup, iş arayanlar İŞKUR sistemi üzerinde düzenli olarak iş aramaya devam ettikleri sürece İŞKUR hizmetlerinden herhangi bir süre kısıtı olmadan yararlanabilmektedirler.

Son 12 ay içerisinde İŞKUR hizmetlerine başvurusu veya profil güncellemesi yapmadığı tespit edilen kayıtlar sistem tarafından bazı istisnalar hariç olmak üzere pasife (iş aramıyor) alınmaktadır. Ayrıca iş arayanlar kayıtlarını istedikleri zaman pasife alarak İŞKUR hizmetlerinden yararlanma taleplerini sonlandırabilmektedir.

Şekil 3: Yıllar İtibarıyla İŞKUR Kayıtlı İşsiz Sayıları

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

2023 yılı sonu itibarıyla Diyarbakır ilindeki kayıtlı işsizlerin sayısı 66 bin 814 iken bu kişilerin içinde kadınların oranı yüzde 44,3; 18-24 yaş arası gençlerin oranı ise yüzde 20,3 seviyesindedir.

Diyarbakır ilinde mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları incelendiğinde en fazla kayıtlı işsiz olduğu mesleklerin başında Temizlik Görevlisi mesleği yer almakta olup bu meslekte Diyarbakır ilinde Kuruma kayıtlı 15 bin 920 işsiz bulunmaktadır. Bu mesleğin ilimizdeki toplam kayıtlı işsizler içerisindeki payı yüzde 23,8 seviyesindedir. Bu mesleği sırasıyla Beden İşçisi (Genel) ile Beden İşçisi (Temizlik) meslekleri takip etmiştir.

1.3.4. Aktif İşgücü Programları

İstihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin ve çalışanların mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak üzere Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen aktif işgücü hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla 8 Nisan 2022 tarihli 31803 sayılı resmi gazetede Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yayımlanmış, 20 Ocak 2024 tarihli 32435 sayılı resmi gazetede ise Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile aktif işgücü piyasası programlarında güncelleme yapılmıştır.

Aktif işgücü piyasası programları içerisinde bulunan mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları ile işgücüne nitelik kazandırılmaktadır. Aynı zamanda iş arayanların tecrübe eksiklikleri bu programlar vasıtasıyla karşılanmakta ve istihdam edilebilirlikleri arttırılmaktadır. Ülkemizin nispeten genç bir nüfusa sahip olması ve kadınların işgücüne katılım oranının düşük seviyede olması nedeniyle, özellikle kadın ve gençlerin istihdam edilebilirliklerinin artırılması hususunda aktif programların etkin kullanılması oldukça önem arz etmektedir.

1.3.4.1. İşbaşı Eğitim Programı ve Mesleki Eğitim Kursları

İşsizliğin en önemli nedenlerinden biri; mevcut açık işler için talep edilen iş tecrübesinin iş arayan kişilerde yeterli seviyede bulunmamasıdır. İşbaşı eğitim programının temel amacı mesleki deneyimi ve yeterli iş tecrübesi olmayan kişilere mesleki deneyim ve iş tecrübesi kazandırılarak bu kişilerin istihdam edilebilirliklerinin artırılmasıdır. Bununla birlikte nitelikli işgücü temin etmekte zorlanan işverenlere, işe alacakları kişileri işyerinde belli bir süre gözlemleyerek ve eğitim vererek iş arayanlar hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olma ve işe alma konusunda isabetli karar verme imkânı sunmaktadır.

Son yıllarda oldukça ön plana çıkan işbaşı eğitim programları, katılımcılar açısından da pratik eğitim almaları ve işyerinde tecrübe kazanarak sonrasında daha kolay iş bulmaları açısından önemli bir aktif işgücü programı olarak değerlendirilmektedir.

2022 yılında yapılan mevzuat değişikliği ile İEP açılacak işyerinde en az 5 çalışan olması şartı getirilmiştir. İşbaşı eğitim programına katılabilecek katılımcı sayısına esas sigortalı sayısı, işverene ait vergi numarası altında ve programın düzenleneceği ilde yer alan işyerleri için programın başlangıç ayından önceki on iki aylık dönem içerisinde yer almak koşuluyla son altı aya veya altı aylık döneme ilişkin olarak SGK'ya verilen sigortalı sayısını gösterir belgede yer alan toplam prim gün sayısının yüz seksene bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır.

İşveren, programdan yararlanan kişilerin en az yüzde 40'ını 60 günden az olmamak üzere program süresinin en az bir buçuk katı kadar süreyle istihdam etmeyi taahhüt etmelidir.

İşverenler aynı ilde ve aynı vergi numarası altında yer alan işyerlerinde çalıştırdıkları sigortalı sayılarının yüzde 30'una kadar katılımcı talep edebilmektedirler.

Türk Meslekler Sözlüğünde meslek ana grubu "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler" olarak belirlenen meslekler dışındaki mesleklerde program düzenlenebilmektedir. Program süresi bilişim ve imalat sektörlerindeki işyerleri ve mesleklerde en fazla 6 ay, diğer sektörlerde ise en fazla 3 aydır. Geleceğin mesleklerinde düzenlenen işbaşı eğitim programlarında ise program süresi en fazla 9 ay olarak uygulanabilmektedir.

Program günde en az 5 en fazla 8 saat olmak üzere ve haftada 6 günü aşmamak kaydıyla haftalık 45 saati geçmeyecek şekilde planlanabilmektedir.

İşbaşı eğitim programına katılan vatandaşlara, programa fiilen katıldıkları gün üzerinden;

- İş arayan statüsündeki katılımcılara günlük 653,93 TL, öğrenci(tam)¹ 653,93 TL, öğrenci(kıst)² 490,45 TL, işsizlik ödeneği alanlara günlük 326,97 TL,
- Geleceğin meslekleri olarak belirlenen mesleklerde düzenlenen programlarda katılımcılara günlük 719,32 TL cep harçlığı ödenmektedir.

Genel sağlık sigortası ile iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi Kurumumuz tarafından program süresince karşılanmaktadır.

¹ Öğrenci(tam): lise ve altı örgün eğitime devam eden katılımcılar hariç herhangi bir öğrencilik statüsü (açık eğitim ve uzaktan eğitim de dâhil olmak üzere) bulunan katılımcılar

² Öğrenci(kıst): lise ve altı örgün eğitime devam eden katılımcılar

Programa katılan kişilere İŞKUR'un yaptığı ödemeler dışında programın düzenlendiği işveren tarafından yapılan ve aylık brüt asgari ücretin yarısını geçmeyen fiili ödemelerin gelir vergisi kanunu gereğince vergi matrahından indirilmesi imkânı da bulunmaktadır.

Mesleki eğitim kursları; yeni bir meslek kazandırılması veya var olan mesleki becerilerin geliştirilmesi suretiyle bireylerin istihdam edilebilirliğini arttırmaya yönelik düzenlenen aktif işgücü piyasası programlarıdır. Bu kapsamda düzenlenecek kursların beceri eksikliği olan kitlelere ulaşması büyük önem taşımaktadır.

Kurumumuz tarafından sözleşme veya protokol imzalanması yönünde yaptırım uygulanmayan işverenlerin; açılacak mesleki eğitim kursundan yararlanacak kursiyerlerin en az yüzde 60'ını 120 günden az olmamak üzere program süresinin en az iki katı kadar süreyle istihdam etmeyi taahhüt etmesi gerekmektedir.

İşbirliği yöntemi ile özel sektör işyerleri ile düzenlenen mesleki eğitim kurslarında ise ayrıca işverenlerin en az beş sigortalı çalışana sahip olması gerekmektedir.

Cinsiyet bazında kursa katılan bireyler incelendiğinde kadınların bu programlarımızdan yoğun şekilde yararlandığı görülmektedir. Kadınların eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılımlarının arttığı gerçeği düşünüldüğünde mesleki eğitim kursları ile kadınların beceri seviyeleri arttırılarak işgücü piyasasına girişleri ve istihdam edilebilirlikleri kolaylaştırılmaktadır.

Tablo 6: Yıllar İtibarıyla MEK+İEP Yararlanıcı Sayıları

Yıllar	Toplam	Kadın	Erkek
2013	3.393	2.327	1.066
2014	2.618	1.299	1.319
2015	5.197	3.297	1.900
2016	5.029	2.958	2.071
2017	5.677	3.230	2.447
2018	6.173	3.869	2.304
2019	7.740	4.435	3.305
2020	7.934	4.642	3.292
2021	10.964	6.716	4.248
2022	4.128	2.263	1.865
2023	1.511	897	614

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

2023 yılında ilimizde düzenlenen 196 aktif işgücü programına toplamda bin 511 kişi katılmıştır. Katılımcıların içinde kadınların oranı yüzde 59,4 iken, erkeklerin oranı yüzde 40,6 seviyesindedir. 2024 yılında yürürlüğe giren yeni yönetmelik kapsamında, aktif işgücü piyasası programlarının ve bu programların işgücü piyasalarına etkilerinin artması beklenmektedir.

Tablo 7: 2023 Yılı Aktif İşgücü Piyasası Programı Yararlanıcı Sayısına Göre İlk 10 Meslek

Meslek	AİPP Yararlanıcı Sayısı
Dokuma Konfeksiyon Makineci	358
Konfeksiyon İşçisi	358
Makineci (Dikiş)	307
Saç Boyası İmalat İşçisi	91
Alüminyum İmalat İşçisi	52
Kozmetik Sıvı Ürün Hazırlama İşçisi	34
Gözlük Çerçeve İmalatçısı	32
Örgü Makinası Operatörü	26
Büro Memuru (Genel)	22
Fermuar İmal İşçisi	19

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

Diyarbakır ilinde 2023 yılında açılan aktif işgücü piyasası programları arasında en fazla yararlanıcı sayısına sahip olan programlar yüzde 23,7 ile Dokuma Konfeksiyon Makineci ve Konfeksiyon İşçisi'dir. Bu meslekleri yüzde 20,3 ile Makineci (Dikiş) ve yüzde 6,0 ile Saç Boyası İmalat İşçisi programları izlemektedir. 2024 yılında yürürlüğe giren yeni yönetmelikle birlikte işbaşı eğitim programlarında sektör şartı kaldırılmış ve yararlanma şartları daha esnek hale getirilmiştir. Bu nedenle, 2024 yılında program çeşitliliğinin ve yararlanıcı sayılarının artması beklenmektedir.

1.3.5. İşsizlik Ödeneği

İşsizlik sigortası, kişinin bir işyerinde çalışırken; çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmesi halinde uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayabilmek için, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren ve devlet tarafından kurulan zorunlu bir sigorta koludur. İşsizlik sigortası primi, sigortalının prime esas aylık brüt kazançların üzerinden hesaplanan yüzde 1 sigortalı, yüzde 2 işveren ve yüzde 1 Devlet payından oluşmaktadır. İsteğe bağlı işsizlik sigortası primi ödeyenlerden ise yüzde 1 sigortalı ve yüzde 2 işveren payı alınmaktadır. İşsizlik sigortası primlerinin toplanmasından Sosyal Güvenlik Kurumu, diğer her türlü hizmet ve işlemlerin yapılmasından Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü; görevli, yetkili ve sorumludur.

Bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan sigortalılar, Banka sandıklarına tabi sigortalılar İşsizlik Sigortası kapsamında yer almaktadır. Ayrıca istekleri halinde; Kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalılar, Ticari taksi, dolmuş ve benzeri nitelikteki şehir içi toplu taşıma aracı işyerleri ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenecek alanlarda kısmi süreli iş sözleşmesiyle bir veya birden fazla kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içerisinde çalışma gün sayısı 10 günden az olan kişiler de işsizlik sigortası kapsamına dahil olabilmektedir.

İşsizlik ödeneği; sigortalı işsizlere yasada belirtilen şartları taşımaları halinde işsiz kaldıkları dönem için belirli süre ve miktarda yapılan ödemedir. İşsizlik ödeneğinden yararlanma koşulları ise;

- Kendi istek ve kusuru dışında işsiz kalmak,
- Hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün kesintisi hizmet akdine tabi olmak,
- Hizmet akdinin feshinden önceki son üç yıl içinde en az 600 gün süre ile işsizlik sigortası primi ödemiş olmak,

şeklinde sıralanabilir. Hizmet akdinin feshinden sonraki 30 gün içinde en yakın İŞKUR birimine başvurmak gerekmektedir. Başvuru, İŞKUR birimine şahsen gelerek veya elektronik ortamda

www.iskur.gov.tr adresinden yapılabilir. Mücbir sebepler dışında 30 gün içerisinde başvurulmaması halinde, başvuruda gecikilen süre, toplam hak sahipliği süresinden düşülmektedir.

İşsizlik ödeneğinin ödenebilmesi için sigortalı işsizlerin istihdama hazır durumda olması gerekmektedir. İşsizlik ödeneği başvurusu ile kişinin kuruma iş arayan kaydı yapılmakta veya mevcut kaydı güncellenmektedir. Böylece sigortalı işsizlerin danışmanlık, işe yerleştirme ve mesleki eğitim hizmetlerini alması sağlanmaktadır.

İşsizlik ödeneğine hak kazananlara; İşsizlik Ödeneği, Genel Sağlık Sigortası Primleri, bir iş bulma ve Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi hizmetleri kurum tarafından sunulmaktadır.

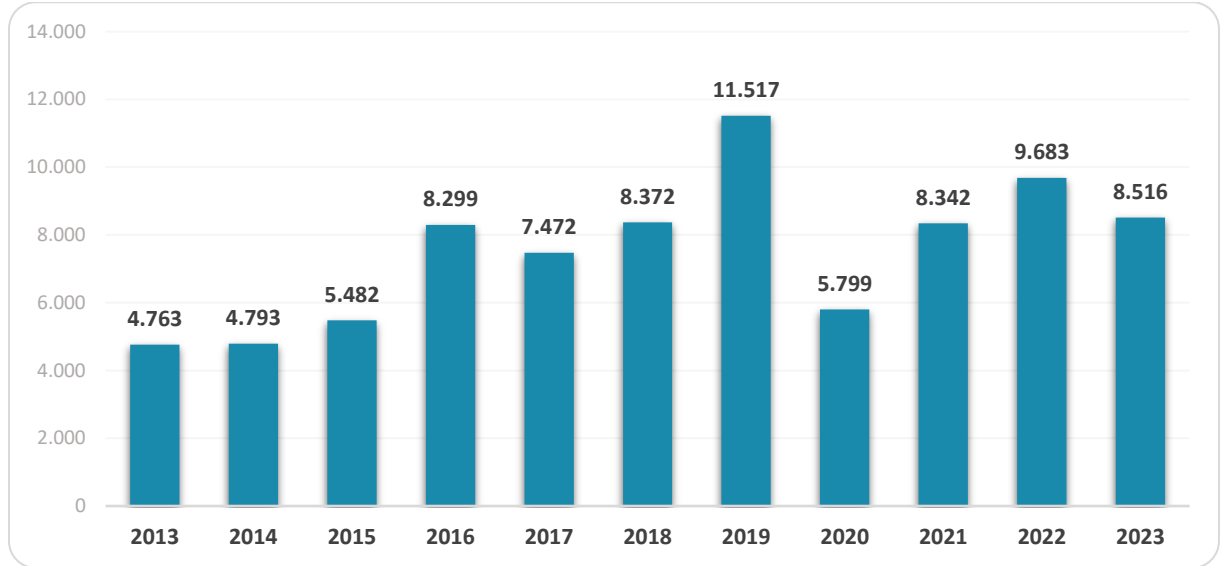
Hizmet akdinin feshinden önceki son üç yıl içinde;

- 600 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 180 gün,
- 900 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 240 gün,
- 1080 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 300 gün,

süre ile işsizlik ödeneği verilmektedir.

Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde 40'ı olarak hesaplanmaktadır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde 80'ini geçmemektedir. İşsizlik ödeneği damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

Şekil 4: Yıllar İtibarıyla İşsizlik Ödeneği Hak Eden Kişi Sayıları

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

Diyarbakır ilinde 2023 yılında 8 bin 516 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İşgücü piyasasında arz ve talep dengesinin mevcut durumunu görmek adına işgücü piyasasındaki gelişmeleri takip etmek oldukça önemlidir. İşgücü piyasasında işgücü arzı ve talebinin niteliklerini ortaya çıkarmak ise söz konusu etkin işleyişin ön şartı olarak kabul edilmektedir. İşgücü arzına rağmen hala belirli alanlarda işgücü sıkıntısı çekilmekte, nitelik uyumsuzluğu sonucu işsizlik belirli bir seviyenin altına düşmemektedir. Bu sorun da gelişmiş ülkelerin dahi işgücü piyasasında en çok sıkıntı çektiği konuların başında gelmektedir.

İşgücü piyasasında eşleştirme hizmetlerinde yaşanan bu tür sıkıntıları bertaraf edebilmek için işgücünün istihdam edilebilirliğini arttırmak odak nokta olarak ortaya çıkmasına rağmen ilk önce işgücü piyasasının ihtiyaçlarını tespit etmek gereklidir. İşgücü piyasasının ihtiyacı olmamasına rağmen söz konusu alanda işgücü yetiştirilmesi gibi etkin olmayan faaliyetlerde bulunmak oldukça maliyetli sonuçlara yol açmaktadır.

- Belirli mesleklere veya sektörlerde ilave işgücü ihtiyacı var mı?
- İhtiyaç varsa kaç kişilik açık iş mevcut?
- Mevcut açık işlerde hangi beceriler aranmakta?
- Belirli bir meslekte eleman temininde güçlük çekilmişse bunun sebebi ne?
- Önümüzdeki dönemde istihdam artışı ve azalışı beklenen meslekler hangileri?

Bu soruların cevaplarına ulaşmak, etkin bir eşleştirme hizmeti için oldukça önemlidir. Bu sebeple işgücü piyasasının talep boyutunun ele alınıp, Kurum politikalarına yön vermesi için çok önemli çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye geneli için işgücü piyasasının arz yönünü ele alan ve istatistiklerini yayımlayan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), bu çalışmalarını Hanehalkı İşgücü Anketleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Talep tarafına ilişkin ise İŞKUR'un İşgücü Piyasası Araştırmaları bu alandaki boşluğu kapatmaya yöneliktir. Bu bağlamda işgücü piyasasının mevcut durumunu izlemek, değerlendirmek ve beklentileri açığa çıkarmak amacıyla her yıl düzenli olarak İşgücü Piyasası Araştırması yapılmaktadır.

Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından itibaren İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) periyodik olarak gerçekleştirilmektedir. Farklı yöntemler kullanılarak 2007 yılından günümüze kadar devam ettirilen araştırmalar 2009-2013 tarihleri arasında yılda iki defa yapılmış olup, sonraki yıllarda ise yılda bir kez yapılmıştır. İşgücü piyasası araştırmaları 2011 yılı ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle devam etmektedir.

İşgücü Piyasası Araştırmasının temel amaçları, emek piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif işgücü politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın amaçlarından bir diğeri de İŞKUR dışında diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır. Araştırma kapsamında sektörel ve yerel düzeyde elde edilen bilgiler, yerel istihdam politikalarına yön vermek için kullanılmaktadır.

5 Haziran – 14 Temmuz 2023 tarihleri arasında Türkiye genelinde 86 bin 41 işyeri ile 2023 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında iletişime geçilmiştir. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma, Uluslararası Örgütler ve Temsilcilikleri, Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri dışındaki 17 sektörde yer alan ve 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa) örneklem yöntemiyle çalışılmıştır. 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ise Türkiye geneli sonuç alabilmek için 74 ilde örneklem yöntemiyle, 7 ilde ise tamsayım yapılarak işverenlerle iletişime geçilmiştir. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde ise Türkiye geneli için tahmin üretebilmek adına örneklem yöntemi ile işyerleri seçilmiştir. Cevaplılık oranı Türkiye genelinde yüzde 95 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan işyerleri ile gerçekleştirilen “İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu” kapsamında,

- Temel işyeri bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet)
- Açık iş (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Arama Kanalı)
- Temininde güçlük çekilen meslekler (Meslek, Güçlük Çekme Nedeni)
- Bir yıl sonrası için artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

2.1. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması, işyerleri ve mevcut istihdam üzerinde odaklanacaktır. Bu kapsamda, işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumları ve hangi tür hizmetlerden faydalandıkları, işyerlerinin ihracat ve Ar-Ge çalışmaları yapma durumları, vardiyalı, part-time ve uzaktan çalışma uygulamaları yapıp yapmadıkları, E-ticaret yoluyla hizmet veya mal satışı yapma durumları ve engelli personel istihdamı gibi konular üzerinde durulacaktır. Bu bilgiler, Diyarbakır ilindeki işgücü piyasasının genel görünümü ve dinamikleri hakkında önemli bir perspektif sunacaktır.

Çalışma kapsamında Diyarbakır ilinde 1.187 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerlerinde 90 bin 741 çalışan tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında Diyarbakır ilinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için veri derlenmiştir. Tablo 8’de Diyarbakır ilinde araştırma kapsamında olan işyerlerinin sektörel dağılımı incelenmiştir.

Tablo 8: Araştırma Kapsamında Veri Derlenen İşyeri Sayısı

Sektör	İşyeri Sayısı
İmalat	282
İnşaat	230
Toptan ve perakende ticaret	212
Ulaştırma ve depolama	92
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	78
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	76
Eğitim	64
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	62
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	22
Madencilik ve taş ocaklığı	20
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	10
Diğer hizmet faaliyetleri	10
Bilgi ve iletişim	10
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	9
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	5
Gayrimenkul faaliyetleri	3
Finans ve sigorta faaliyetleri	1
Genel Toplam	1.187

Diyarbakır ilinde İmalat sektörünün önemi, İşgücü Piyasası Araştırmalarında da ortaya çıkmıştır. Çalışma kapsamında yer alan işyerlerinin içinde, İmalat sektöründeki işyerlerinin oranı yüzde 23,8 olarak belirlenmiştir. Türkiye geneliyle karşılaştırıldığında, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde İmalat sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin oranı yüzde 34,1 seviyesindedir. Diyarbakır ilinde İmalat sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır.

İlimizde, imalat ardından en fazla sayıda işyeri, İnşaat sektöründe faaliyet göstermektedir. Araştırma kapsamında, İnşaat sektöründeki işyerlerinin ölkemizdeki genel payı yüzde 10,5 ile üçüncü sırada iken, Diyarbakır ilinde İnşaat sektörünün payı yüzde 19,4 ile ikinci sırada yer almaktadır. Diyarbakır ilinde çalışma kapsamındaki 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri içinde imalat ve İnşaat sektörlerinde faaliyet gösterenlerin toplam oranı yüzde 43,1 seviyesindedir.

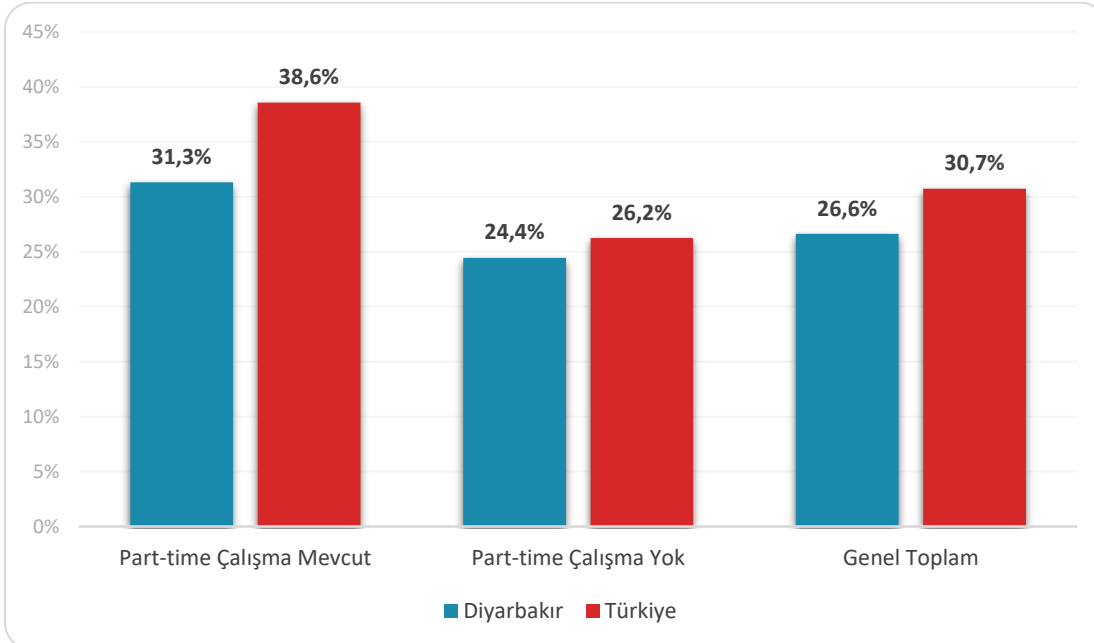
Araştırmaya dâhil olan sektörler içinde en az sayıda işyeri, finans ve sigorta faaliyetleri sektöründedir. Ancak, bu tablo incelenirken Diyarbakır ilinde faaliyet gösteren ve il genelinde 20 ve daha fazla istihdamı olan işyerlerinin araştırma kapsamına dâhil olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Şekil 5: Sektörlere Göre Part-time Çalışanı Olan İşyerlerinin Oranı

Diyarbakır ili genelinde part-time çalışması olan işyerlerinin oranı yüzde 18,7 olarak gerçekleşmiştir. Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin tamamı part-time çalışan istihdam etmektedir. Part-time çalışma açısından ikinci sırada Bilgi ve iletişim sektörü yer almaktadır. Bu sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin içinde part-time çalışanı olanların oranı yüzde 41,8'dir. Üçüncü sırada ise yüzde 30 ile İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü bulunmaktadır.

Türkiye genelinde, eğitim ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörleri part-time çalışma konusunda öne çıkmıştır ve bu sektörlerdeki işyerlerinin yaklaşık yarısında part-time çalışan yer almaktadır.

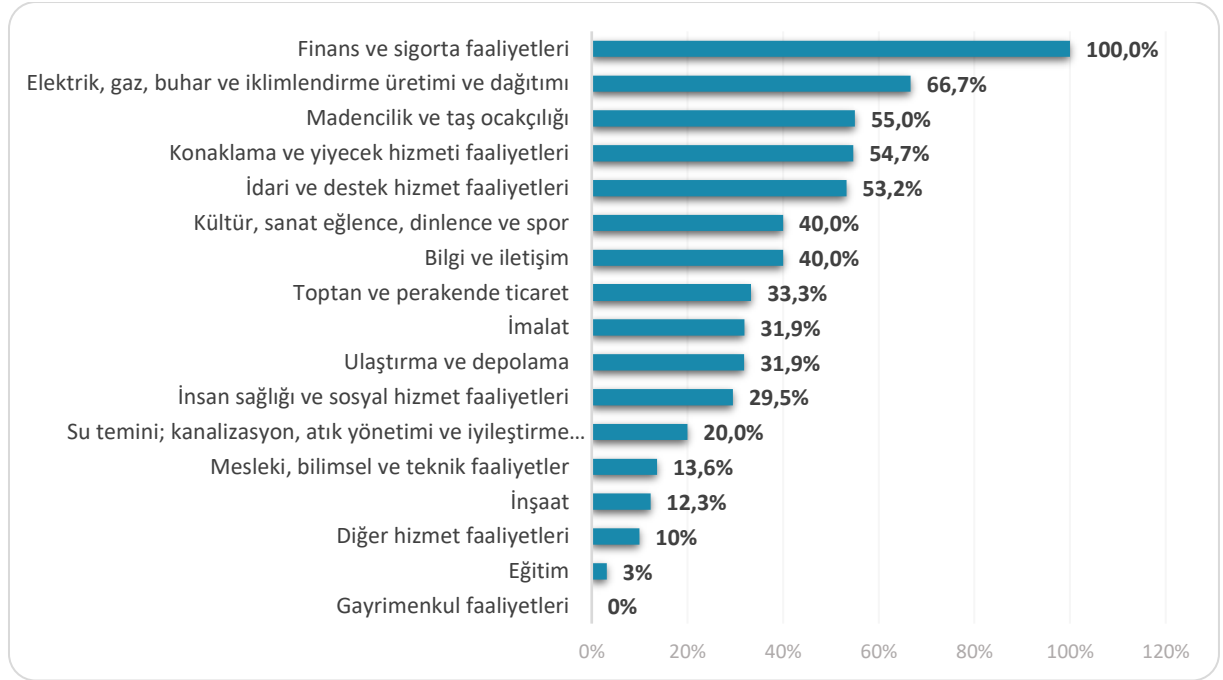
Part-time çalışma bir esnek çalışma şekli olup işgücü piyasasında özellikle kadınlar ve gençler tarafından talep edilmektedir. Şekil 6'da part-time çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerindeki kadın çalışan oranları bulunmaktadır.

Şekil 6: Part-time Çalışanı Olan ve Olmayan İşyerlerinde Kadın Çalışan Oranı (%)

Türkiye genelinde 20 ve daha fazla istihdama sahip işyerlerinde çalışanların yüzde 30,7'sini kadınlar oluştururken, Diyarbakır ilinde bu oran yüzde 26,6 düzeyindedir. Diyarbakır iline ait verilere göre, part-time çalışanı olmayan işyerlerinde kadın çalışan oranı yüzde 24,4 olarak belirlenmiştir. Bu oranın düşük olmasının nedeni, part-time çalışması olmayan işyerlerinin genellikle tekstil ve sanayi sektörlerinde faaliyet göstermesidir.

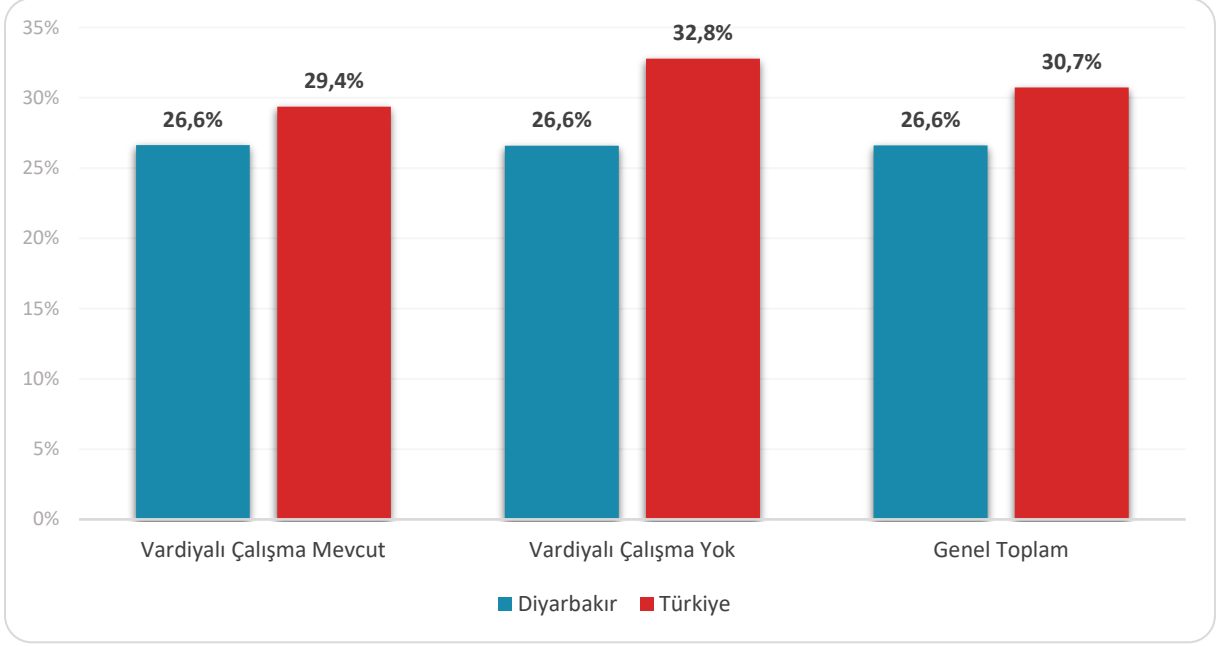
Part-time çalışanı olan işyerlerinde ise kadın çalışan oranı yüzde 31,3 seviyesindedir. Bu durum, part-time çalışma uygulayan işyerlerinin daha çok hizmet sektöründe yer alması ve kadın istihdamının bu sektörlerde daha yüksek olmasıyla açıklanabilmektedir. Türkiye geneli incelendiğinde, part-time çalışanı olmayan işyerlerinde kadın çalışan oranı yüzde 26,2 iken, part-time çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 38,6'dır. Bu veriler, part-time çalışma yapılan işyerlerinde kadın istihdamının arttığını göstermektedir.

Şekil 7: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Oranı

Diyarbakır ilinde 20 ve üzeri istihdamlı işyerleri içerisinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin payı yüzde 29,6 seviyesindedir. Bu oran Türkiye genelinde ise yüzde 34,6'dır. Diyarbakır ilinde, Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe yüzde 100 oranında vardiyalı çalışma uygulanmaktadır. Bu sektörü, yüzde 66,7 ile Elektrik, gaz buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü takip etmektedir. Gayrimenkul faaliyetleri sektöründe ise vardiyalı çalışma bulunmamaktadır.

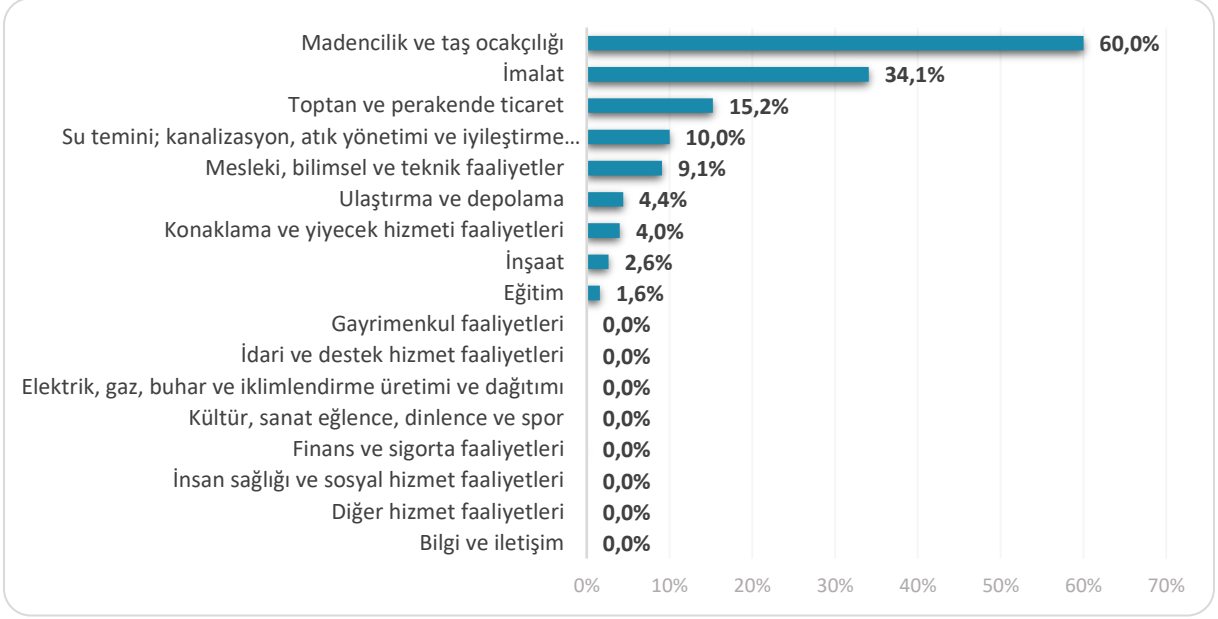
Şekil 8: Vardiyalı Çalışma Yapılan ve Yapılmayan İşyerlerindeki Kadın Çalışan Oranı (%)

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde özellikle gece çalışmalarında, erkeklerin yoğun bir şekilde istihdam edildiği gözlemlenmektedir. Kadınların gece vardiyasında çalışabilmesi mevzuat açısından özel düzenlemelere tabidir. Türkiye genelinde vardiyalı çalışma olmayan işyerlerinde kadın çalışan oranı yüzde 32,8 iken, vardiyalı çalışma olan işyerlerinde bu oran yüzde 29,4'e düşmektedir. Yasal yükümlülükler ve ailevi sorumluluklar gibi sebeplerle, vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde kadın istihdamının daha düşük seviyelerde yer alması beklenen bir durumdur. Ancak bu durum sektörel olarak farklılık gösterebilmektedir.

Şekil 8'de ilimiz için söz konusu eğilime benzer bir durum gözlenmektedir. Diyarbakır ilinde vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde çalışan kadın oranı, vardiyalı çalışma yapılan işyerleri ile aynıdır. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde kadın çalışanların oranı yüzde 26,6 iken, erkek çalışanların oranı yüzde 73,4 seviyesindedir. Benzer şekilde vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde ise kadınların oranı yüzde 26,6; erkeklerin oranı yüzde 73,4 düzeyindedir. Ülkemizde istihdamın büyük çoğunluğu erkek çalışanlardan oluşmaktadır. Türkiye genelinde araştırma kapsamında kadın çalışan oranı yüzde 30,7 seviyesindedir.

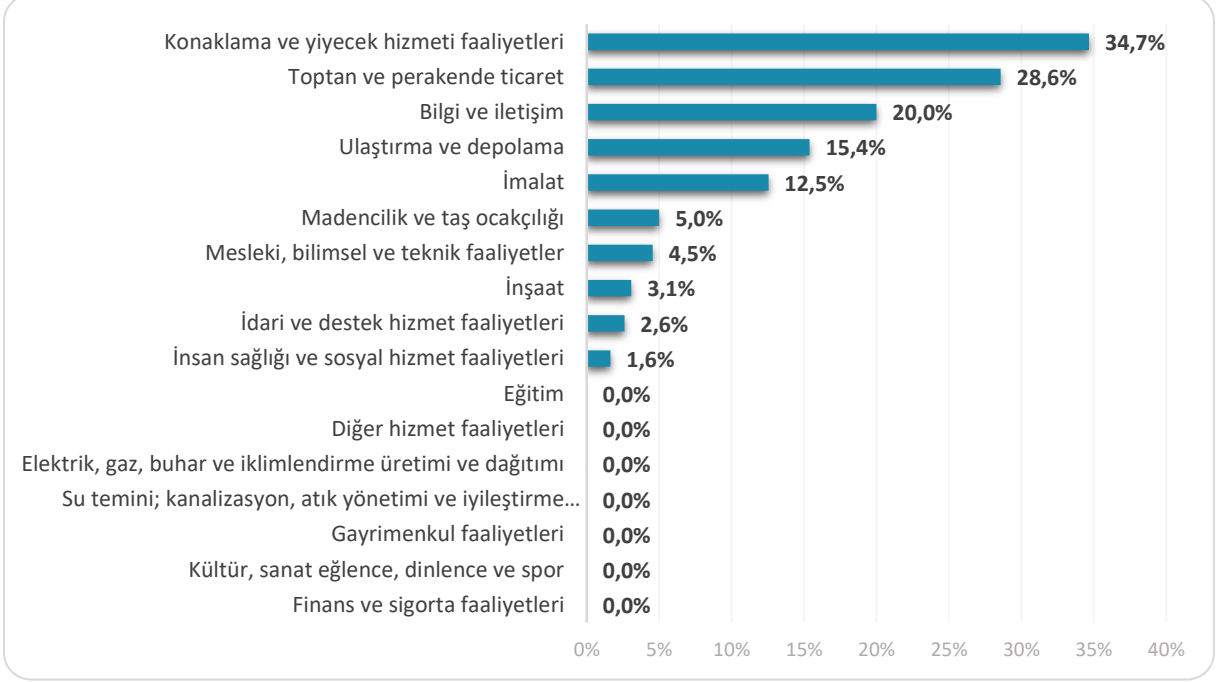
Türkiye ortalamasında vardiyalı çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerinde kadın çalışan oranı ilimize göre daha yüksektir.

Şekil 9: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyerlerinin Oranı

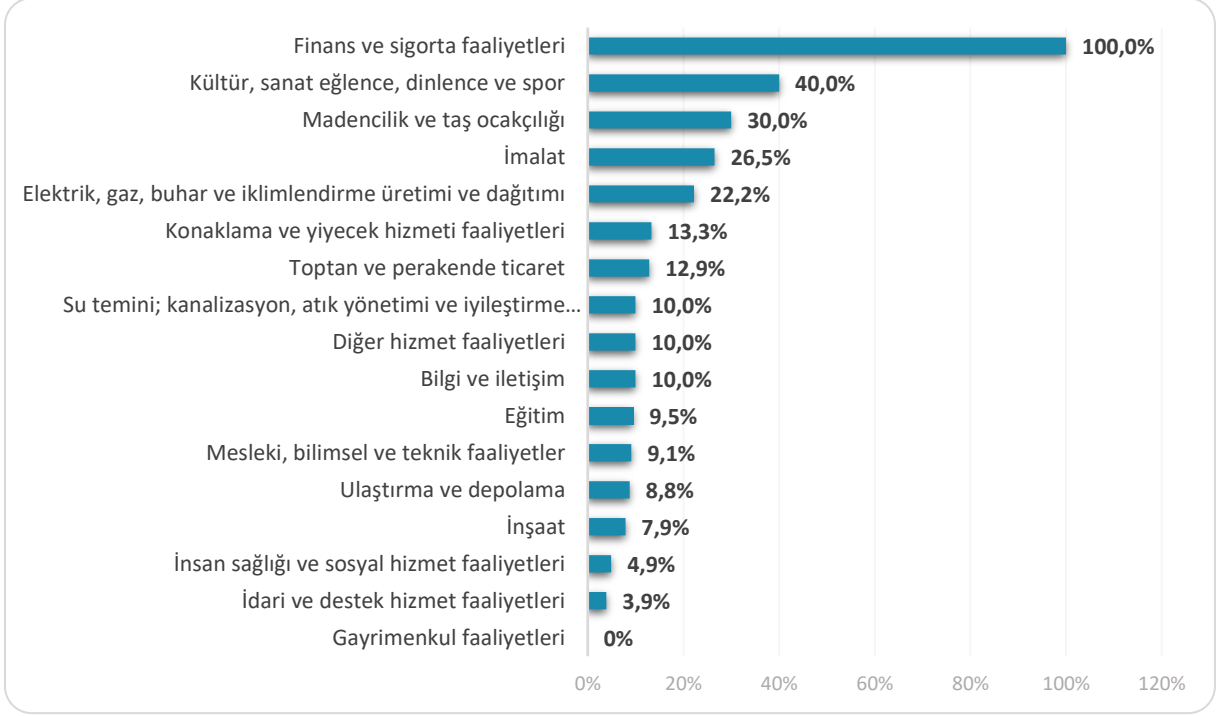
Diyarbakır ilindeki işyerlerinin içerisinde ihracat yapanların oranı yüzde 13,3 düzeyindedir. Madencilik ve taş ocaklığı sektöründe ihracat yapan işyerlerinin oranı yüzde 60 seviyesindedir. İhracat yapan işyeri oranı bakımından ikinci sırada ise imalat sektörü bulunmaktadır. Türkiye geneli 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinin yüzde 28,4'ü ihracat yapmaktadır ve bu alanda öne çıkan sektör yüzde 57,9 ile imalat sektörüdür.

İhracat yapan işyerlerinin oranının yüksek olması, ilgili sektörlerin nispeten ihracata dayalı ekonomik faaliyet gösterdiklerine işaret etmektedir. İhracat yapan işyerlerinde istihdam kapasitesinin ve işgücü verimliliğinin genellikle daha yüksek olması beklenmektedir. Bu işyerleri, uluslararası pazarlarda rekabet edebilme yeteneğine sahip olmaları nedeniyle genellikle büyük ölçekli ve teknolojik olarak gelişmiş olmaktadır. Bu durum, ihracat yapan işyerlerinin ekonomik büyümeye ve istihdama olumlu katkıda bulunma potansiyeline işaret etmektedir.

Şekil 10: Sektörlere Göre E-Ticaret Uygulamasına Sahip İşyerlerinin Oranı

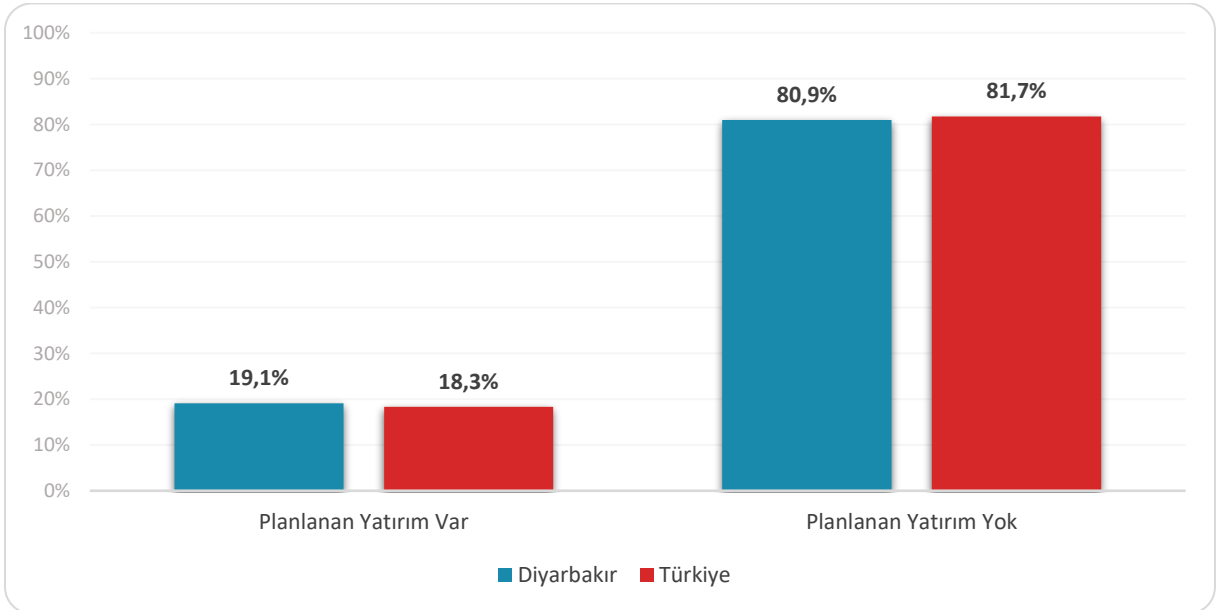
Bu çalışma kapsamında işverenlere mal ve hizmet satışlarında e-ticaret uygulamaları olup olmadığı sorulmuştur. Diyarbakır ilinde e-ticaret uygulamasına sahip işyerlerinin oranı yüzde 12,7 seviyesindedir. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü, yüzde 34,7 ile en yüksek e-ticaret uygulamasına sahip olan sektör olarak öne çıkmaktadır. Türkiye geneli 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerine ise bu oran yüzde 17,1 seviyesindedir.

E-ticaretin önemi son yıllarda belirgin bir şekilde artış göstermiştir ve dijital dönüşümle birlikte işyerleri gelecekte hizmet ve mal satışlarında daha fazla e-ticaret kullanmayı planlamaktadır. E-ticaret, işyerlerine rekabet avantajı sağlamaktadır. Küçük ve orta ölçekli işyerleri, dijital platformlar aracılığıyla küresel pazarda varlık gösterme imkânına sahip olmaktadır.

Şekil 11: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyerlerinin Oranı

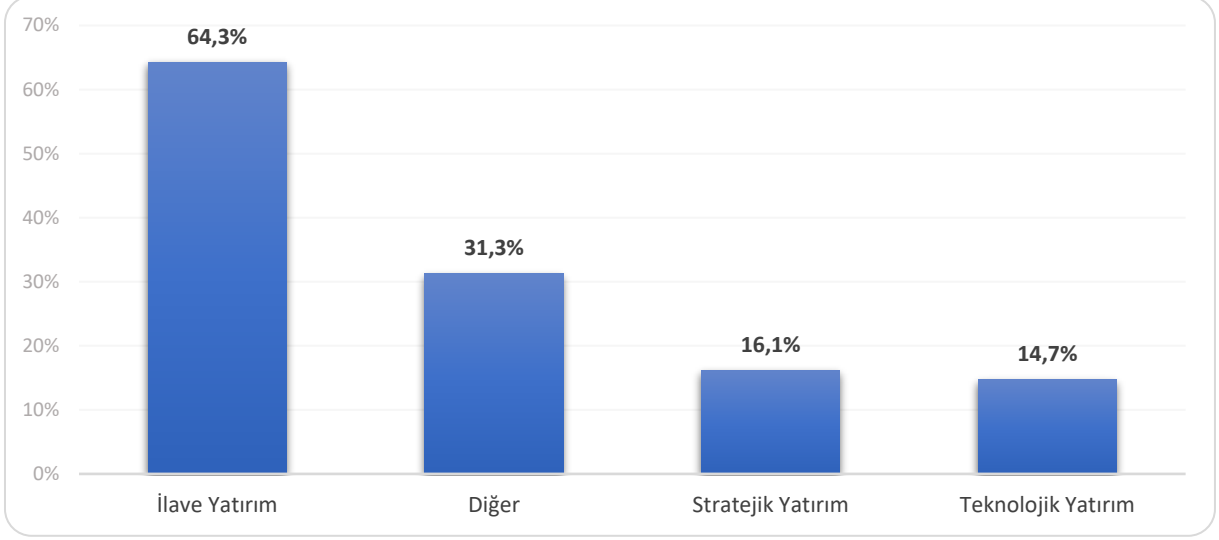
Diyarbakır ilinde Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı yüzde 14,1 olarak gerçekleşmiştir. Finan ve sigorta faaliyetleri işyerlerinin içinde Ar-Ge çalışması olan işyerlerinin oranı yüzde 100 seviyesindedir. Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektöründe ise Ar-Ge çalışması olan işyerlerinin oranı yüzde 40 seviyesindedir. Bu sektörleri yüzde 30 ile madencilik ve taş ocakçılığı sektörü takip etmektedir.

Türkiye genelinde 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinin yüzde 18,2'si Ar-Ge çalışması yapmaktadır. Yüzde 50,4 ile bilgi ve iletişim, yüzde 31,3 ile imalat sektörleri Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranında ön plana çıkmaktadır.

Şekil 12: Gelecek Bir Yıl İçerisinde Yatırım Planlayan İşyerlerinin Oranı

Türkiye genelinde 20 ve daha üzeri istihdamlı işyerlerinin yüzde 18,3'ü gelecek bir yıl içinde yatırım planlamakta iken, bu oran Diyarbakır ilinde yüzde 19,1 olarak gerçekleşmiştir. Şekil 13'te planlanan yatırım türlerine yer verilmiştir.

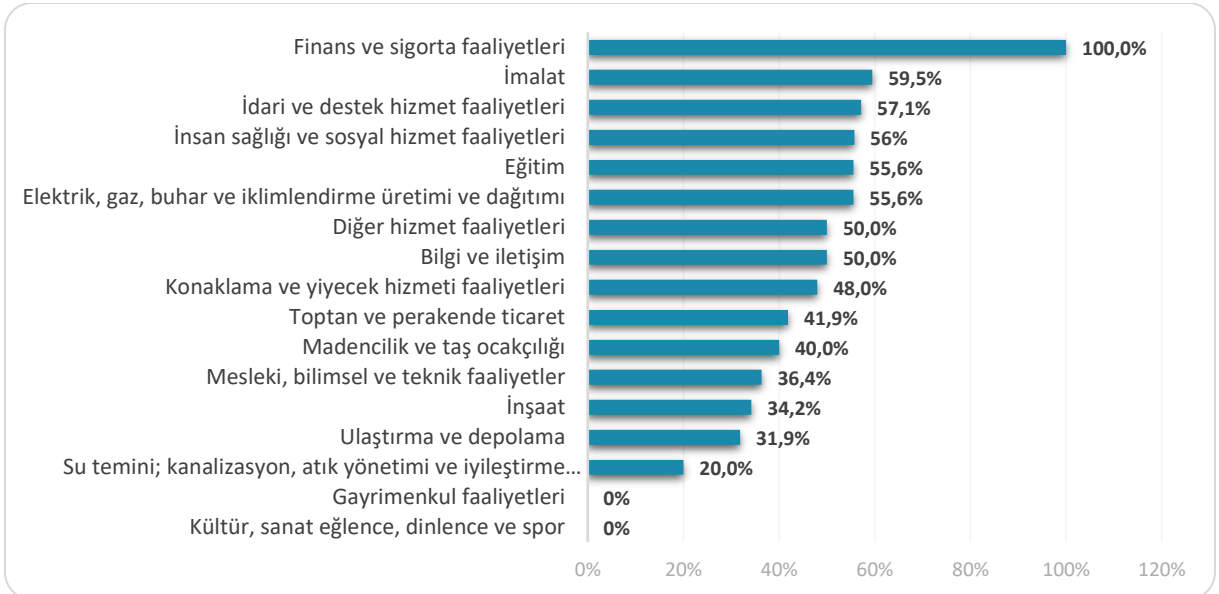
Şekil 13: Yatırım Planlayan İşyerlerinin Planlanan Yatırım Türleri

Gelecek bir yıl içinde yatırım yapmayı planlayan işyerleri yatırım türlerine göre incelendiğinde, Diyarbakır ilinde 20 ve üzeri istihdamlı yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin içinde ilave yatırım yapmayı planlayanların oranı yüzde 64,3; teknolojik yatırım yapmayı planlayanların oranı yüzde 14,7 ve stratejik yatırım yapmayı planlayanların oranı yüzde 16,1 seviyesindedir. Yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin büyük bir oranda ilave yatırım eğiliminde olması önümüzdeki dönemde işgücüne ve bölgesel işsizlik rakamlarında olumlu bir etki yaratması beklenmektedir.

Türkiye genelinde ise yatırım yapmayı planlayan işverenlerin yüzde 70'i ilave yatırım, yüzde 24,3'ü teknolojik yatırım, yüzde 17,8'i stratejik yatırım türlerinde yatırım yapmayı planlamaktadır.

Şekil 14: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyerlerinin Oranı

Şekil 14'te İŞKUR hizmetlerinden son bir yıl içerisinde faydalanma oranları sektörler bazında gösterilmiştir. Türkiye genelinde 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinin yüzde 50,2'si İŞKUR hizmetlerinden

faaydalanmaktadır. Deprem sonrası dönemde özellikle pasif işgücü programlarımızın oldukça etkin şekilde kullanılması, bölge genelinde birçok işyerine hizmet sunmamıza imkân sağlamıştır. Diyarbakır ilinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı ise yüzde 46 seviyesindedir. İlimizdeki bu oran Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır.

Diyarbakır ilinde, Finans ve sigorta faaliyetleri sektörünün tamamı İŞKUR hizmetlerinden faydalanmıştır. Bu sektörleri yüzde 59,5 ile idari ve destek hizmetleri sektörü takip etmektedir. Araştırma kapsamında ilin en çok işyeri sayısına sahip sektörü olan İmalat sektöründe, İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyeri oranı il geneli olan yüzde 46 seviyesinin üstünde ve yüzde 59,5 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 9: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyerlerinin Hizmetlerimize Göre Oranları

Hizmet Türleri	İşyeri Oranı
Danışmanlık ve Yönlendirme	54,0%
Eleman Temini	49,3%
İşbaşı Eğitim Programları	32,7%
Teşvikler	24,8%
Kısa Çalışma Ödeneği	7,4%
Nakdi Ücret Desteği	4,0%
Mesleki Eğitim Kursu	2,9%
Genel Toplam	100,0%

Diyarbakır ilinde İŞKUR hizmetlerinden son bir yıl içerisinde faydalanmış olan işyerlerinden, Danışmanlık ve Yönlendirme hizmetinden faydalananların oranı yüzde 54; eleman temini kapsamında hizmetlerimizden yararlanan işyerlerinin oranı yüzde 49,3 ve İşbaşı Eğitim Programlarından yararlananların oranı yüzde 32,7 seviyesindedir. Diyarbakır ilinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyeri oranının yüksek olması, bölge genelinde İŞKUR'un etkinliğini artırdığını göstermektedir.

Şekil 15: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri

Diyarbakır ilinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanmayan işverenlere nedenleri sorulduğuna ilk üç sırada, yüzde 44,1 ile “Diğer”, yüzde 18,9 ile “İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor.” ve yüzde 16,3 ile “İŞKUR’un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum.” seçenekleri gerekçe olarak gösterilmiştir. Diyarbakır ilinde, Kurum faaliyetleri hakkında yeterli bilgi sahibi olmayan işyerlerinin oranı Türkiye geneline göre daha düşük seviyede gerçekleşmiştir.

Diyarbakır ilinde araştırma kapsamında, 20 ve daha üzeri istihdamlı işyerlerinde toplamda 90 bin 741 çalışan belirlenmiştir. Bu çalışanların cinsiyet dağılımına bakıldığında, 66 bin 597 erkek çalışan ve 24 bin 144 kadın çalışan tespit edilmiştir.

Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Sektör	Kadın Çalışan	Erkek Çalışan	Toplam Çalışan
İmalat	8.662	14.431	23.092
Toptan ve perakende ticaret	4.318	11.720	16.038
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3.587	10.949	14.536
İnşaat	604	9.384	9.989
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	678	5.014	5.692
Ulaştırma ve depolama	379	3.587	3.966
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2.015	1.664	3.679
Eğitim	1.854	1.800	3.654
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	750	1.947	2.697
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	564	1.663	2.227
Madencilik ve taş ocaklığı	105	1.904	2.009
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	183	1.378	1.560
Bilgi ve iletişim	104	587	691
Diğer hizmet faaliyetleri	259	299	558
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	59	157	215
Gayrimenkul faaliyetleri	12	60	72
Finans ve sigorta faaliyetleri	12	56	68
Genel Toplam	24.144	66.597	90.741

Diyarbakır ilinde çalışanların sektörlere göre dağılımı incelendiğinde imalat, toptan perakende ticaret ve İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörleri çalışan sayısının en fazla olduğu sektörler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu üç sektörde çalışanların toplam çalışanlar içindeki oranı yüzde 59,1 düzeyindedir.

İlimizde kadın istihdamının en fazla olduğu sektör imalat sektörüdür. İl genelindeki toplam kadın çalışanların içinde imalat çalışanların payı yüzde 35,9 seviyesindedir. Diyarbakır ilinde kadın çalışan oranının en yüksek olduğu sektör ise İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleridir ve bu sektördeki kadın çalışanların oranı yüzde 54,8 düzeyindedir.

Türkiye genelinde insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile eğitim sektörlerinde kadın çalışan sayısının erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir.

İlimizde araştırma kapsamında yer alan 1.187 işyerinden 412’sinde engelli çalışan istihdam edilmektedir. Engelli bireylerin istihdamı konusunda karşılaşılan en önemli zorluklardan biri,

önyargılardır. Herkesin engelli veya engelli aday olma ihtimali taşıdığı unutmamak, engelli bireyleri işgücüne dâhil etme sürecinde önemli bir adımdır. Bu bağlamda, Türkiye'de engellilere yönelik istihdam politikaları, Anayasa başta olmak üzere çeşitli yasal düzenlemelerle belirlenmiştir. Anayasa tarafından öne çıkarılan eşitlik ilkesinin yanı sıra, pozitif ayrımcılığı öngören düzenlemeler, engellilere yönelik istihdam politikalarının temelini oluşturmaktadır.

İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde 3 engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde 4 engelli işçiyi meslek, beden ve ruhsal durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

İŞKUR'un engelli vatandaşlarımıza yönelik sunmuş olduğu önemli bir hizmet de Engelli Kendi İşini Kurma Hibe Desteği Projeleridir. Bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle işgücü kaybının en az yüzde 40 olduğu "Engellilere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları" ile belgelenen kişiler, üretime katkıda bulunarak öncelikle kendi geçimlerini sağlamak sonra da ilave istihdam oluşturmak amacıyla hazırlayacakları projeleriyle e-Devlet üzerinden "Engelli Kendi İşini Kurma Hibe Desteği" kapsamında başvuruda bulunabilmektedirler. Kurumumuz internet sitesinin duyurular bölümünde Başvuru Rehberi ve usul esaslar yayınlanmaktadır.

2.2. AÇIK İŞLER

Açık işler, işgücü piyasasında işverenlerin taleplerini ve ihtiyaçlarını ortaya koymaktadır. Açık işlere ilişkin bilgiler derlenerek ihtiyaç duyulan meslekler ve bu mesleklere ilişkin talep edilen beceri ve eğitim düzeyi bilgisi elde edilmektedir. Bu bilgiler, açılacak olan mesleki eğitim kursları, işverenlere verilmesi muhtemel teşvikler ve iş arayanları doğru mesleklere yönlendirmek amacıyla alınacak kararları etkileyen önemli verileri içermektedir.

Çalışma kapsamında işyerlerine açık işlerinin bulunup bulunmadığı ve varsa bu açık işlere ait meslek bilgisinin yanında, bu mesleklerde cinsiyet ve yaş grubu tercihleri, engelli çalışan tercih edip etmeyecekleri, mevcut açık işler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, bu meslekler için aranan becerileri, işyerlerinin boş pozisyonlarını doldurabilmek için iş arayanları hangi kanallar ile aradıkları sorulmuştur. Bu başlık altında açık iş kapsamında derlenen veriler incelenecektir.

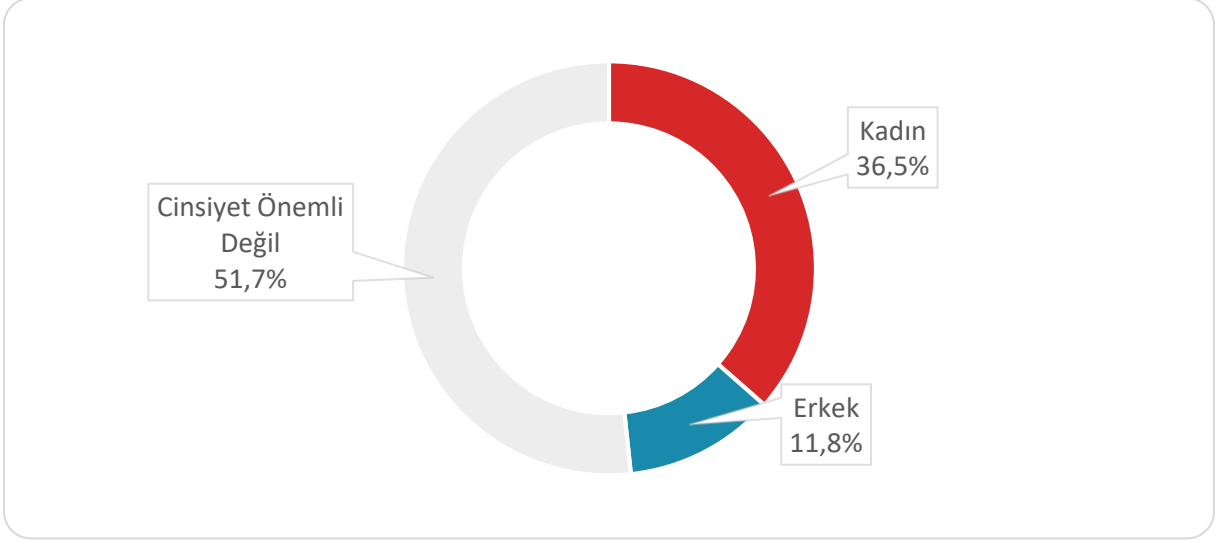
Tablo 11: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranı ve Açık İş Olan İşyeri Oranı

Sektör	Açık İş Sayısı	Açık İş Oranı	Açık İş Olan İşyeri Oranı
İmalat	1.044	4,3%	19,7%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	234	1,6%	18,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	152	69,1%	100,0%
Toptan ve perakende ticaret	112	0,7%	12,4%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	40	0,7%	22,2%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	32	1,2%	9,3%
İnşaat	30	0,3%	3,1%
Diğer hizmet faaliyetleri	27	4,7%	40,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	15	0,4%	9,8%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	13	0,6%	18,2%
Ulaştırma ve depolama	12	0,3%	5,5%
Eğitim	8	0,2%	4,8%
Madencilik ve taş ocaklığı	7	0,4%	5,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	6	0,4%	10,0%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0	0,0%	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0	0,0%	0,0%
Bilgi ve iletişim	0	0,0%	0,0%
Genel Toplam	1.734	1,9%	11,6%

Diyarbakır ili İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre, 137 işyerinde toplamda 1.734 açık iş pozisyonu tespit edilmiştir. Diyarbakır ilinde en fazla açık iş sayısına sahip sektör, 1.044 kişilik açık işle imalat sektörüdür. Araştırma döneminde en fazla açık işi olan ikinci sektör ise 234 kişilik açık iş sayısı ile İdari ve destek hizmet faaliyetleri. Finans ve sigorta faaliyetleri, 152 kişilik açık iş sayısı ile üçüncü sırada yer almaktadır.

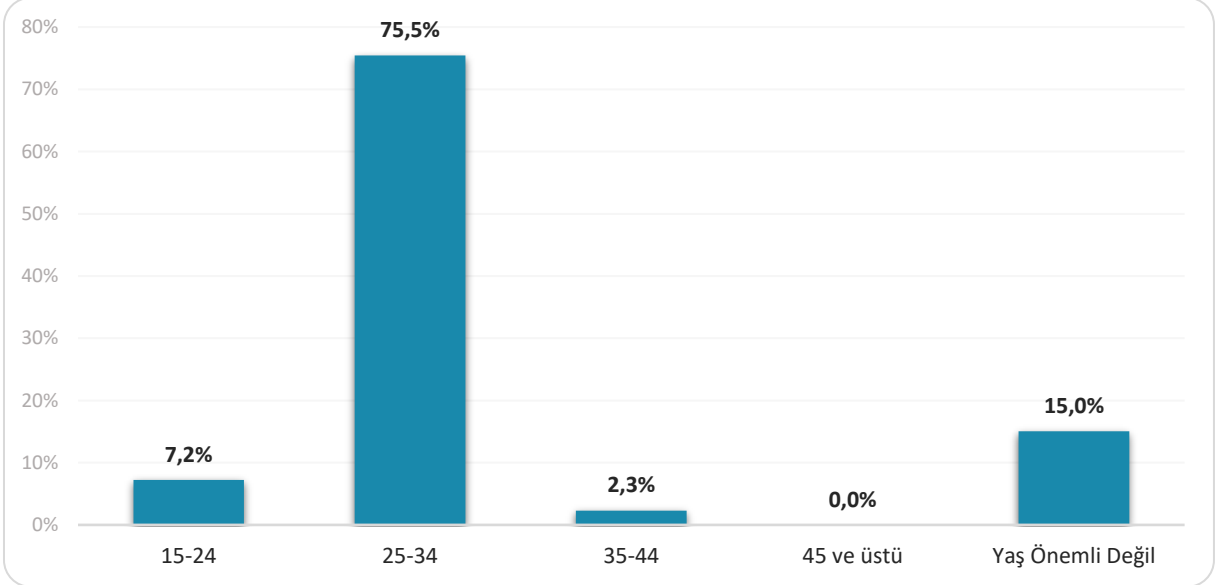
Açık iş oranı; açık iş sayısının, açık iş ve mevcut istihdam sayısının toplamına oranlanması ile elde edilmektedir. Diyarbakır ilinde açık iş oranı yüzde 1,9 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde araştırma döneminde açık iş oranı yüzde 1,9 seviyesindedir. Diyarbakır ilindeki açık iş oranı Türkiye ortalaması ile aynıdır. Diyarbakır ilinde açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 69,1 ile Finans ve sigorta faaliyetleri olarak tespit edilmiştir.

Diyarbakır ilinde araştırma kapsamına giren 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin içinde açık işi bulunan işyerlerinin oranı yüzde 11,6 seviyesindedir. Türkiye geneli için açık işi olan işyeri oranı ise yüzde 27,6 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 16: Mevcut Açık İşler İçin Cinsiyet Tercih

Şekil 16 üzerinde Diyarbakır ilinde araştırma sonucunda elde edilen 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin açık işlerindeki cinsiyet tercihleri gösterilmektedir. Cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerin oranı yüzde 51,7 iken, bu oran Türkiye genelinde yüzde 58,5 olarak gerçekleşmiştir. Mevcut açık işler için kadın işgücü istihdam etme eğilimi ise Türkiye genelinde yüzde 5,7 iken, Diyarbakır ilinde yüzde 36,5 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde açık işlerin yüzde 35,9'unda işverenler açık işlerinde erkek tercih edeceklerini belirtmiştir. Diyarbakır ilinde ise mevcut açık işlerin içinde erkek tercih edilen açık işlerin oranı yüzde 11,8 seviyesindedir.

Türkiye genelinde, çalışan sayısı içinde kadınların oranının düşük olmasına rağmen, işverenlerin büyük bir çoğunluğu mevcut açık iş pozisyonlarında istihdam edecekleri kişinin cinsiyetinin önemli olmadığını ifade etmiştir. Bu durum, kadın istihdamının artırılması konusunda önemli bir potansiyeli ortaya koymaktadır.

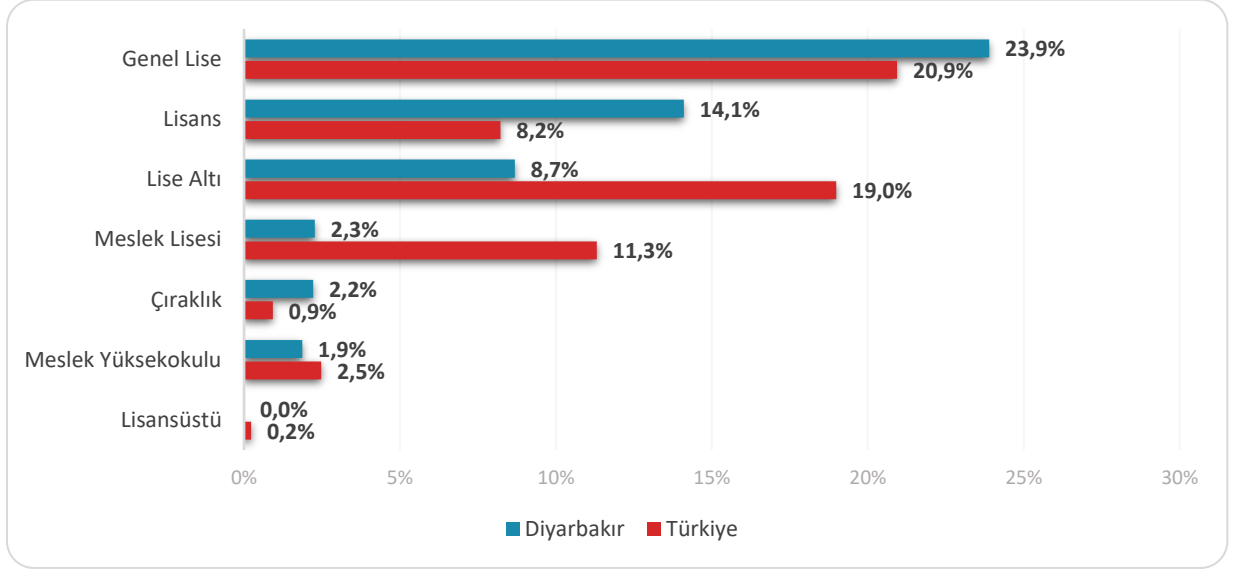
Şekil 17: Mevcut Açık İşler İçin Talep Edilen Yaş Grupları

Araştırma kapsamında işverenlere mevcut açık iş pozisyonlarında tercih ettikleri yaş grubu sorulmuştur. Bu bağlamda, Diyarbakır ilindeki açık işlerde en çok talep edilen yaş grubu, yüzde 75,5 ile

25-34 yaş grubu olarak belirlenmiştir. Yaşın önemli olmadığı açık işler ise mevcut açık işlerin yüzde 15'ini oluşturmaktadır.

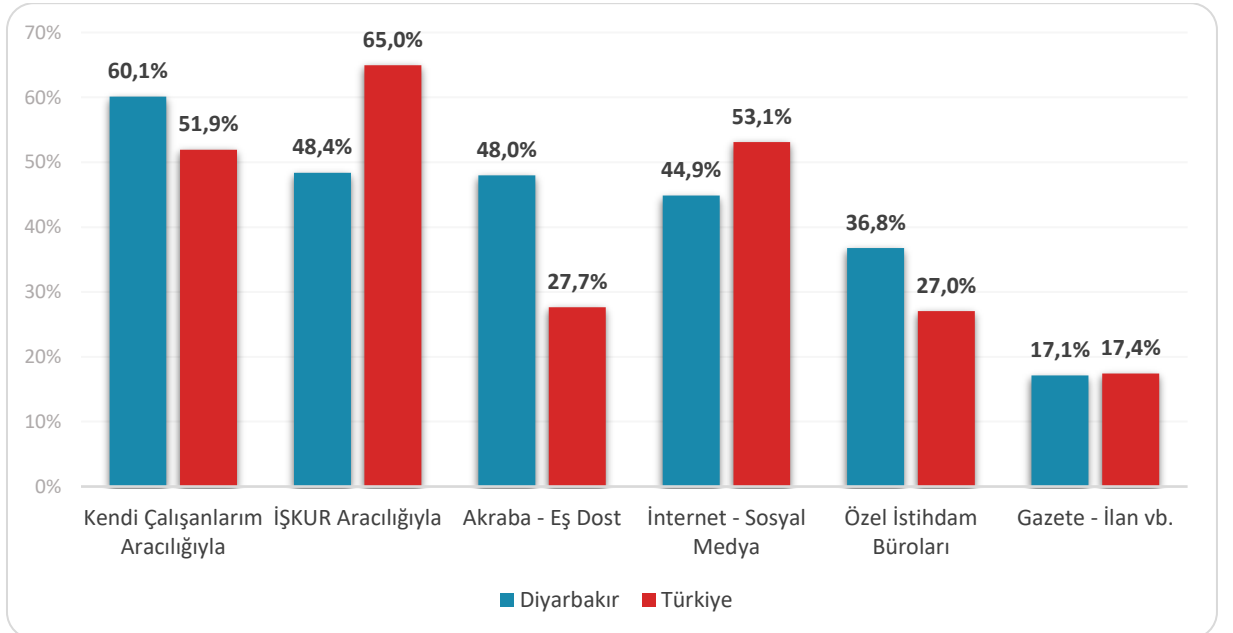
Türkiye geneli 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerindeki açık işlerde de benzer bir eğilim söz konusudur. Açık işi olan işverenlerin yarısı, mevcut açık iş pozisyonlarında 25-34 yaş grubundaki kişileri istihdam etmek istediklerini belirtmiştir. Yaşın önemli olmadığı açık işler ise mevcut açık işlerin yüzde 35'ini oluşturmaktadır.

Şekil 18: Mevcut Açık İşler İçin Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi

İşverenlere mevcut açık işleri için aradıkları asgari eğitim düzeyi sorulmuştur. Diyarbakır ilindeki açık işler incelendiğinde, eğitimin önemli olmadığı açık işlerin oranı yüzde 47 düzeyindedir. Bu oran, Türkiye genelinde yüzde 36,9 olarak gerçekleşmiştir ve ilimizde bu oran Türkiye ortalamasının üzerindedir. Genel Lise mezunu talep edilen açık işlerin payı yüzde 23,9 seviyesiyle ikinci sırada yer alırken, Lisans mezunu talep edilen açık işlerin payı ise yüzde 14,1 seviyesiyle üçüncü sırada bulunmaktadır.

Şekil 19: Mevcut Açık İşlerin Aranma Kanalı

Açık işlerin hangi arama kanalı ile işgücü piyasasına sunulduğu, özellikle İŞKUR için önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Piyasadaki açık işlerin Kuruma kazandırılması yoluyla daha çok kişiyi işe yerleştirmek ve iş arayanla doğru işi en etkin biçimde eşleştirmek Kurumumuzun en önemli görevlerinden biridir.

Şekil 19 üzerinde Diyarbakır ili ve Türkiye genelinde karşılaştırmalı olarak açık işlerin arama kanalına göre dağılımı mevcuttur. Diyarbakır ilinde 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin içinde kendi çalışanları aracılığıyla arananların oranı yüzde 60,1 seviyesindedir. Bu oran Türkiye geneli için yüzde 51,9 olarak gerçekleşmiştir. Diyarbakır ilinde ikinci sırada İŞKUR aracılığıyla aranan açık işler yer almakta ve bu oran yüzde 48,4 gerçekleşmiştir. İŞKUR aracılığı ile aranan açık işlerin Türkiye genelindeki oranı yüzde 65 seviyesindedir. Üçüncü sırada ise yüzde 48 ile akraba-eş dost aracılığıyla aranan açık işler yer almaktadır.

Tablo 12: Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Beceriler	Öncelik Sırası
İletişim ve İfade Yeteneği	1
İş Tecrübesi	2
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi	3
Analitik Düşünebilme	4
Bilgisayar Kullanımı	5
Takım Çalışması	6
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	7
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	8
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	9
Yabancı Dil	10
Programlama Dili Bilgisi	11

Diyarbakır ilinde açık işlerde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması incelendiğinde, “İletişim ve İfade Yeteneği” ilk sırada yer almaktadır. Bu beceriyi sırasıyla “İş Tecrübesi” ve “Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi” takip etmektedir.

Tablo 13: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayıları

Meslek Grubu	Toplam Açık İş
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	803
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	278
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	252
Hizmet ve Satış Elemanları	168
Profesyonel Meslek Mensupları	101
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	80
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	48
Yöneticiler	5
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0
Genel Toplam	1.734

Diyarbakır ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla açık Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar grubunda olduğu tespit edilmiş olup toplam açık işler içerisinde bu meslek grubunun payı yüzde 46,3 seviyesindedir. İkinci sırada ise Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar grubu bulunmaktadır.

Tablo 14: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Arama Kanalları

Meslek Grubu	Akraba - Eş Dost	Gazete - İlan vb.	İnternet - Sosyal Medya	İŞKUR Aracılığıyla	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	75,7%	11,8%	17,0%	26,9%	79,0%	64,7%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	3,3%	37,5%	96,7%	40,0%	4,0%	2,2%
Sanatkârlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	51,4%	24,1%	16,5%	88,8%	61,0%	9,2%
Hizmet Ve Satış Elemanları	9,0%	1,2%	98,2%	96,4%	88,0%	6,6%
Profesyonel Meslek Mensupları	13,0%	30,0%	84,0%	27,0%	51,0%	41,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	50,6%	3,8%	53,2%	77,2%	38,0%	0,0%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	23,4%	4,3%	78,7%	70,2%	29,8%	68,1%
Yöneticiler	100,0%	0,0%	40,0%	80,0%	0,0%	80,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Meslek gruplarına göre açık işlerin aranma kanalları değerlendirilecek olursa; Diyarbakır ilinde arama kanalları içerisinde İŞKUR'un en yüksek oranda kullanıldığı meslek grupları Hizmet ve Satış Elemanları, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve Yöneticiler grupları olmuştur. Bu meslek gruplarındaki açık işlerin büyük bölümü İŞKUR aracılığıyla işgücü piyasasına sunulmuştur.

Tablo 15: Açık İşi En Fazla Olan İlk 10 Meslek İçin Talep Edilen Beceri Sırası

Meslek	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Analitik Düşünebilme	İletişim ve İfade Yeteneği	İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	Sorun Çözme ve İnişiyatif Alabilme	Takım Çalışması	İş Tecrübesi	Programlama Dili Bilgisi	Bilgisayar Kullanımı	Yabancı Dil
Alıştırmacı-Montör (Tekstil Makineleri)	3		5	2	5		4	1			
Müşteri Temsilcisi (Banka)			1	3						2	
Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı				1	3					2	
Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	4	3	5	1		2					
Makineci (Dikiş)	5	4	3				1	2			
Konfeksiyon İşçisi	4			1	2		2	3			
Dokuma Konfeksiyon Makineci	2	7	4	3		5	8	1		6	
Beden İşçisi (Genel)	7	5	6	2		4	3	1		8	
Elektrik Mühendisi			2			3				1	
Düz Dikiş Makineci	1	3		5	7	6	4	2			

Tablo 15 üzerinde Diyarbakır ilinde açık işi olan meslekler özelinde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması bulunmaktadır. Mesleklere göre talep edilen becerilerin öncelik sıralaması farklılık göstermektedir. Tekstil sektöründe yer alan meslekler için takım çalışması, iletişim ve ifade yeteneği, iş tecrübesi ve yeterli mesleki/teknik bilgi ön planda yer almakta iken Müşteri Temsilcisi (Banka) ve Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı mesleklerinde analitik düşünme ve iletişim ve ifade yeteneği ilk sırada talep edilen beceriler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 16: Tercih Edilen Cinsiyete Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Alıştırıcı-Montör (Tekstil Makineleri)	Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	Müşteri Temsilcisi (Banka)	Alıştırıcı-Montör (Tekstil Makineleri)
Dokuma Konfeksiyon Makineci	Mermer İşçisi	Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	Müşteri Temsilcisi (Banka)
Buhar Makinesi İşçisi-Tekstil	Ahşap Mobilya İmalatçısı	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı
İç Giyim Konfeksiyon Makineci	Beden İşçisi (Genel)	Makineci (Dikiş)	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)
Kalite Kontrolcü (Giyim Üretimi)	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahlı)	Konfeksiyon İşçisi	Makineci (Dikiş)
Konfeksiyon İşçisi	Endüstriyel Cam İşleme Elemanı	Beden İşçisi (Genel)	Konfeksiyon İşçisi
Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı	Beden İşçisi (İnşaat)	Alıştırıcı-Montör (Tekstil Makineleri)	Dokuma Konfeksiyon Makineci
Düz Dikiş Makineci	Ağ Teknolojileri Uzmanı	Elektrik Mühendisi	Beden İşçisi (Genel)
Fizyoterapist	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Diğer Mobilya İşçileri	Elektrik Mühendisi
ARGE Elemanı	Taş Duvarcı-İnşaat	Düz Dikiş Makineci	Düz Dikiş Makineci

Diyarbakır ilinde en fazla açık iş olan meslekler, Alıştırıcı-Montör (Tekstil Makineleri), Müşteri Temsilcisi (Banka)ve Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı meslekleridir. İşverenlerin açık işlerinde kadın işgücü tercihinde buldukları açık iş sayısı en fazla olan meslek ise Alıştırıcı-Montör (Tekstil Makineleri) mesleğidir. Açık işlerde erkek işgücü tercihinin olduğu ve açık iş sayısının en fazla olduğu meslek Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı, cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerde ise en çok aranan meslek Müşteri Temsilcisi (Banka) mesleğidir.

2.3. TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER (TGÇM)

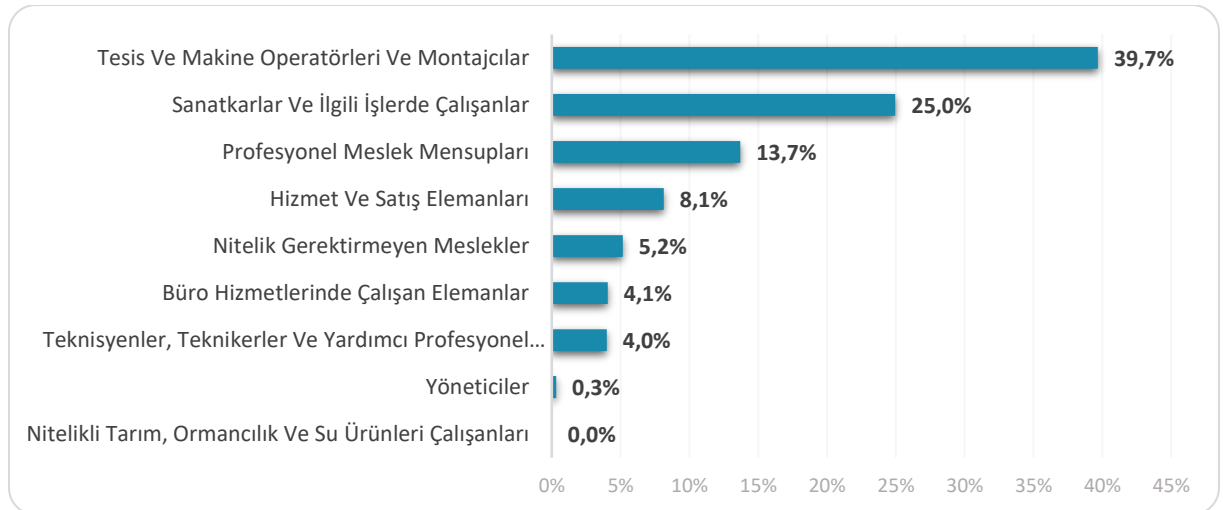
İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında işverenlere son bir yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri, temininde güçlük çektikleri eleman sayısı ve bu mesleklerde eleman temininde güçlük çekilmesinin nedenleri sorulmuştur. Derlenen verilerle Diyarbakır ili işgücü piyasasının talep kısmında yaşanan darboğazları daha net görmek hedeflenmektedir. İşverenlerin temin etmekte güçlük çektiği meslekler, eleman sayıları ve hangi nedenlerden ötürü aradığı çalışanı temin etmekte zorlandığı gibi veriler ile önemli bilgi elde edilmektedir. Bu bölümde ele alınacak bilgiler, ilin istihdam politikasına da yön verecektir. Bu kapsamda temininde güçlük çekilen meslekler, sektör ve meslek grupları bazında detaylıca incelenecektir.

Araştırma kapsamında Türkiye genelinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinden 28 bin 9 işyerinin çeşitli mesleklerde eleman temininde güçlük çektiği tespit edilmiştir. Diyarbakır ilinde ise 20 ve daha fazla istihdamlı 150 işyerinde son bir yıl içerisinde temininde güçlük çekilen meslek olduğu ifade edilmiştir. Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 26,4'ü son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektiğini belirtirken, Diyarbakır ilinde ise bu oran yüzde 12,6 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 17: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayıları

Sektör	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı
İmalat	741
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	144
Toptan ve perakende ticaret	109
İnşaat	95
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	57
Eğitim	42
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	32
Diğer hizmet faaliyetleri	26
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	24
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	12
Ulaştırma ve depolama	8
Finans ve sigorta faaliyetleri	1
Kültür, sanat eğlence, dinlenme ve spor	0
Madencilik ve taş ocaklığı	0
Gayrimenkul faaliyetleri	0
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0
Bilgi ve iletişim	0
Genel Toplam	1.292

Diyarbakır ilinde 1.292 kişilik işgücü için eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Temininde güçlük çekilen kişi sayıları sektör bazında incelendiğinde, özellikle imalat sektörü 741 kişi ile ön plana çıkmaktadır. Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilen elemanların içinde imalat sektörünün payı yüzde 57,4 seviyesindedir. Bunun dışında, İdari ve destek hizmet faaliyetleri yüzde 11,1 ikinci sırada ve Toptan ve perakende ticaret sektörü ise yüzde 8,5 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 20: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısının Dağılımı

Diyarbakır ilinde meslek gruplarına göre eleman temininde güçlük çekilen meslekler incelendiğinde 512 kişi ile Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubunun ön plana çıktığı görülmektedir. Bu meslek grubunun toplam TGÇM içindeki payı yüzde 39,7 seviyesindedir.

Türkiye genelinde de benzer olarak tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu temininde güçlük çekilen eleman sayısında birinci sırada bulunmaktadır. Türkiye genelinde temininde güçlük çekilen meslekler içerisinde ilgili meslek grubunun payı yüzde 29,5 seviyesindedir.

Tablo 18: Eleman Temininde Güçlük Çekilen İlk 10 Meslek

Meslek	TGÇM Eleman Sayısı
Düz Dikiş Makineci	192
Dokuma Konfeksiyon Makineci	127
Makineci (Dikiş)	82
Konfeksiyon İşçisi	71
Beden İşçisi (Genel)	51
Diğer Servis Hizmetleri (Kapıcı Ve Benzeri)	51
Elektrik-Elektronik Mühendisi	40
Elektrik Mühendisi	36
Alıştırıcı-Montör (Tekstil Makineleri)	35
Beton Ve Betonarme Kalıpcısı	30

Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada 192 kişi ile Düz Dikiş Makineci mesleği yer almaktadır. Bu mesleğin ardından sırasıyla 127 kişi ile Dokuma Konfeksiyon Makineci ve 82 kişi ile Makineci (Dikiş) meslekleri gelmektedir. Tekstil sanayinin ilimizde gelişimini devam ettirmesi nedeniyle tekstil sanayisine ait mesleklerde eleman temininde hem ihtiyaç duyulmakta hemde güçlük çekilmektedir.

Şekil 21: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada yüzde 87,9 ile bu meslekte işe Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması yer almaktadır. İkinci sırada ise yüzde 87,2 ile gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması gelmektedir. Türkiye geneli 20 ve daha üzeri istihdamlı işyerlerinin TGÇM nedenleri dağılımında ilk sırada yüzde 85,5 ile bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması yer almaktadır.

Eleman temininde güçlük çekilme nedenlerini ortadan kaldırmaya yarayacak doğru aktif işgücü politikaları üretilip, mevcut açık işler için talep edilen beceri ve tecrübeye sahip bireyler sağlandığında işgücü talep ve arzı dengelenmiş olacaktır.

2.4. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM BEKLENTİLERİ

Ekonomilerde gelecek dönem istihdam eğilimini belirlemek, işgücü piyasasında oluşacak dalgalanmaları önceden görmek ve buna yönelik politikalar geliştirmek için önemli bir araçtır. Her ay düzenli olarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından gerçekleştirilen İktisadi Yönelim Anketleriyle imalat sanayinde yer alan firmalardan gelecek 3 aylık döneme ilişkin istihdam beklentileri derlenmektedir. TCMB'nin bu kapsamda her ay yayınladığı istatistikler ise yalnızca imalat sektörü ve ülke geneline ilişkin bilgi vermektedir. İşgücü Piyasası Araştırmaları ise işverenlere bir yıl sonrası için öngördükleri istihdam tahminlerini meslek bazında sorarak gelecek dönem istihdam eğilimlerini belirlemektedir. Ayrıca istihdam özelinde, teknolojik değişim ve dönüşümün işverenlerin buldukları sektöre gelecek 10 yılda nasıl etki edeceği de İPA ile işverenlere sorulmaktadır. İPA verilerinden elde edilen bilgilerle 17 sektör için Türkiye geneli ve il düzeyinde raporlar düzenli olarak her yıl yayımlanmaktadır.

Bu bölümde Diyarbakır ilinde 2023 Yılı araştırma dönemi ile bir sonraki yıl aynı döneme tekabül eden zaman aralığı boyunca çalışan sayılarında ne gibi farklılıklar beklendiği, farklılaşmaların hangi mesleklerde ve sektörlerde olacağına dair tahminler üzerinde durulacaktır. Mevsimsel etkileri dışarıda bırakmak adına işverenlere tam bir yıllık dönem içindeki tahminleri sorulmuştur.

Çalışma kapsamında işverenlere yöneltilen “14 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?” sorusuna Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 21,1'i çeşitli mesleklerde net istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Diyarbakır ilinde net istihdamın artacağını düşünen işyerlerinin oranı 17,2 seviyesindedir. Öte yandan bazı meslekler için net istihdamın azalacağını düşünen işyerlerinin oranı, ülke genelinde yüzde 2 ve Diyarbakır ilinde ise aynı şekilde yüzde 2 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 19: Sektörlere Göre Beklenen İstihdam Değişimi ve Oranı

Sektör	Net İstihdam Değişimi	Net İstihdam Değişim Oranı
Eğitim	4.983	136,4%
İmalat	4.887	21,2%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1.037	7,1%
Ulaştırma ve depolama	573	14,4%
İnşaat	405	4,1%
Toptan ve perakende ticaret	165	1,0%
Bilgi ve iletişim	76	11,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	67	2,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	59	1,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	46	2,1%
Madencilik ve taş ocakçılığı	11	0,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	1	0,2%
Kültür, sanat eğlence, dinlenme ve spor	0	0,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0	0,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0	0,0%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	-61	-1,1%
Genel Toplam	12.248	13,5%

Türkiye genelinde 20 ve daha üzeri istihdamlı işyerlerinde bir yıl sonrası için (14 Temmuz 2024) istihdamın yüzde 3,3 oranında artacağı beklenmekte olup Diyarbakır ilinde ise bu oran yüzde 13,5 olup ülke genelinin üzerinde gerçekleşmiştir.

En fazla net istihdam artışı 4 bin 983 kişilik artış ile Eğitim sektöründe beklenmektedir. İkinci sırada ise 4 bin 887 kişi ile imalat sektörü gelmektedir. En fazla net istihdam değişim oranı yüzde 136,4 ile Eğitim sektöründe beklenmektedir. İkinci sırada ise yüzde 21 ,2 ile imalat sektöründe beklenmektedir. 2023 yılı araştırma döneminde izinlerin çıkmaması nedeni ile İnşaat sektöründe net istihdam değişim oranı düşük çıkmıştır. Ancak 2024 yılı itibari ile izinlerin çıkmasında dolayı İnşaat sektöründe ciddi artış beklenmektedir.

Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Beklenen İstihdam Değişimi

Meslek Grubu	Net İstihdam Değişimi
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	5.247
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	3.761
Sanatkârlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	1.505
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	634
Hizmet Ve Satış Elemanları	599
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	255
Profesyonel Meslek Mensupları	246
Yöneticiler	2
Nitelikli Tarım, Ormanlık Ve Su Ürünleri Çalışanları	0
Genel Toplam	12.248

Diyarbakır ilinde önümüzdeki bir yıl içerisinde en fazla istihdam artışı beklenen meslek grupları Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubudur. 14 Temmuz 2024 tarihine kadar en düşük istihdam artışı beklenen meslek grubu ise yöneticiler meslek grubudur.

Tablo 21: En Fazla Net İstihdam Artış ve Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Acil Durum Ve Afet Yönetimi Teknikeri	Ahşap Yat Ve Tekne Yapımcısı
Dokuma Konfeksiyon Makineci	Beden İşçisi (İnşaat)
Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	Beden İşçisi (Temizlik)
Kadın Giysileri Dikim Elemanı(Düz Dar Etek- Kadın Pantolonu-Bluz- Elbise-Fantezi Elbise)	Lastik Kaplama İşçisi
El Ve Makine Dikişçisi (Genel)	Duvarcı
Bakım Ve Onarım Elektrikçisi/Endüstriyel Bakım Ve Onarımcısı	Dokuma Makineleri Bakım-Onarımcısı
Servis Şoförü (Okul)	Veri Giriş Kontrol İşletmeni
Makineci (Dikiş)	Sıvacı (Çimento Alçı)
Özel Güvenlik Görevlisi (Silahlı)	İş Makineleri Motor Ve Aktarma Organları Bakım Ve Onarımcısı
Şoför (Yolcu Taşıma)	Argon Kaynakçısı (Tıg Kaynakçısı)

Diyarbakır ilinde gelecek dönem, net istihdam artışının en fazla olması beklenen ilk üç meslek sırasıyla, Acil Durum Ve Afet Yönetimi Teknikeri, Dokuma Konfeksiyon Makineci ve Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı meslekleridir. Ahşap Yat Ve Tekne Yapımcısı, Beden İşçisi (İnşaat), Beden İşçisi (Temizlik) meslekleri ise en fazla net istihdam azalışı beklenen meslekler olarak belirtilmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

2023 yılı Haziran – Temmuz aylarında saha çalışması gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında, ilimizde ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve becerilerinin tespit edilerek, işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliklerin giderilmesi, işsizliğin azaltılması ile istihdamın korunması ve artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine katkı sunması amacıyla Diyarbakır İli İşgücü Piyasası Araştırma Raporu hazırlanmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında yer alan işyerlerinden alınan bilgiler doğrultusunda işverenin son bir yıl içinde eleman temin etmekte güçlük çektiği meslekler ve nedenleri tespit edilmiştir. Bu veriler doğrultusunda hazırlanan raporun işgücüne gerekli niteliklerin kazandırılması için aktif istihdam politikalarının planlanmasına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

İşgücü piyasasının aktörleri, emeğini arz eden çalışma istek ve arzusundaki kişiler ile emeği talep eden işverenlerdir. TÜİK tarafından her ay yayımlanan ve Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına ilişkin sonuçları içeren istatistikler, işgücü piyasasının arz yönüne ilişkin temel bilgi kaynağı kabul edilmektedir. TÜİK 2013 yılından günümüze il düzeyinde işgücü verisi yayınlamamaktadır. 2014 itibarıyla TÜİK'in yayınladığı işgücü istatistikleri içinde yalnızca yıllık bazda bölgesel veriler yer almaktadır. 2022 yılı TÜİK verilerine göre TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) bölgesinde işsizlik oranı ise yüzde 11,5 düzeyindedir. 2024 yılından itibaren yıllık istatistiklerin il düzeyinde açıklanabilmesi için TÜİK tarafından çalışmalar sürdürülmektedir.

Diyarbakır ilinde İŞKUR'da kaydı bulunan kişilerin önemli bir bölümü vasıf gerektirmeyen mesleklere sahip kişilerdir. İlimizde mesleksizlik kaynaklı işsizlik sıkıntısı ile birlikte bazı sektörlerde kalifiye eleman temininde de sıkıntı yaşanmaktadır. Bir çok işveren, açık işlerinde ve eleman temininde güçlük çektiği mesleklerde çalışacak personelin mesleki becerisi ve tecrübesine önem verdiğini ifade etmektedir. Bu durum kalifiye eleman talebinin karşılanabilmesi için İŞKUR'un aktif işgücü programlarının önemini ortaya koymaktadır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan eleman temininde güçlük çekilen mesleklere göre yapılacak çalışmalarla kurs ve programların planlanması istihdamın arttırılmasına yardımcı olacaktır.

Diyarbakır ili İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre araştırma kapsamında yer alan işyerlerindeki toplam çalışanların içinde erkeklerin payı yüzde 73,4 iken kadınların payı ise yüzde 26,6 olarak tespit edilmiştir. İlimizde en fazla sayıda kadın çalışanın istihdam edildiği sektör imalat sektörüdür. Kadın istihdamındaki yoğunluk sektörler arasında farklılık göstermektedir. Diyarbakır ilinde kadın çalışan oranı en yüksek olan sektör İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerisektörüdür. Ülkemizde kadın çalışan oranının diğer sektörler ile kıyaslandığında nispeten daha yüksek olduğu sektörler eğitim ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörleridir. Bu sektörlerde belirli bir eğitim düzeyinin üzerinde eğitime sahip kadınların istihdam edilme şansı daha yüksektir.

Ülkemizde kadınların işgücüne katılım oranı OECD ve AB ülkeleri ile kıyaslandığında düşük seviyededir. Kadınların işgücüne katılımının artması, kadınlara yalnızca ekonomik bağımsızlık kazandırmamakta, aynı zamanda sosyal hayatta daha etkin olmalarını sağlamaktadır. Ülkemizde ve ilimizde istihdamın arttırılması için kadın istihdamı teşvik edilmelidir. İş ve aile yaşamı dengesinin sağlanmasına yönelik gerekli düzenlemeler öncelikli olarak hayata geçirilmelidir. Kadınların eğitim seviyesinin artırılması, düşük eğitim seviyesine sahip kadınların mesleki eğitim kurslarından yararlandırılması, kadın istihdamına yönelik teşviklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Kadın girişimcilere ait işyerlerinde kadın istihdamının diğer işyerlerine kıyasla daha fazla olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle kadın girişimciliğini teşvik etmek önem arz etmektedir.

Diyarbakır ilinde İŞKUR'a kayıtlı kadın iş arayanların kayda değer kısmı nitelik gerektirmeyen mesleklerde iş aramaktadır. Bu kişilerin istihdamda yer alabilmeleri işverenin istediği mesleki becerilere sahip olacak şekilde gelişim göstermelerine bağlıdır.

2023 yılında Diyarbakır ilinde aktif işgücü piyasası programları kapsamında 196 kurs ve program düzenlenmiş olup bu kurs ve programlardan toplam 1511 kişi faydalanmıştır. İŞKUR tarafından açılan kurs ve programlar yararlanıcılara mesleki beceri ve tecrübe kazandırmaktadır. Bunun sonucunda da yararlanıcıların istihdam edilebilirliklerini artırmaktadır. 2024 yılında yürürlüğe giren yeni yönetmelik kapsamında, aktif işgücü piyasası programlarının ve bu programların işgücü piyasalarına etkilerinin artması beklenmektedir.

İŞKUR'un emek piyasalarındaki etkin rolü oldukça önemlidir. Aktif işgücü programları ile kişilerin işgücü piyasasının gerekleri hakkında bilgilerini artırarak yeni bir meslek kazanmaları veya varolan mesleklerinde gerekli beceri ve tecrübeyi kazanmaları amaçlanmaktadır.

Diyarbakır ilinde 20 ve üzeri istihdamda sahip işyerleri içerisinde istihdamda öncü sektörler imalat, toptan ve perakende ticaret ile idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörleridir.

Diyarbakır ili İşgücü Piyasası Araştırmasının uygulandığı Haziran-Temmuz döneminde 137 işyerinde toplamda 1.734 açık iş tespit edilmiştir. Diyarbakır ilinde en fazla açık iş sayısına sahip sektör, 1.044 kişilik açık işle imalat sektörüdür. Araştırma döneminde en fazla açık işi olan ikinci sektör ise 234 kişilik açık iş sayısı ile İdari ve destek hizmet faaliyetleri. Finans ve sigorta faaliyetleri, 152 kişilik açık iş sayısı ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Diyarbakır ilinde araştırma kapsamına giren 20 ve daha üzeri istihdamlı işyerleri içinde açık iş bulunan işyeri oranı yüzde 11,6 seviyesindedir. Türkiye geneli için açık işi olan işyeri oranı ise yüzde 27,6 olarak gerçekleşmiştir.

Açık işi olan işyerlerinin içinde; aradıkları elemanlar için talep edilen asgari eğitim düzeyine "Eğitim Düzeyi Önemli Değil" cevabı veren işyerlerinin oranı Diyarbakır ilinde yüzde 47 seviyesindedir.

Eleman temininde güçlük çekilen mesleklerin nedenleri incelendiğinde, İşverenlerin istedikleri elemanları bulmakta yaşadıkları zorlukların en fazla bu meslekte Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması nedeninden kaynaklandığı görülmektedir. Ülke genelinde son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çekildiği belirtilen çoğu meslek için ilk sırada Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamamasının veya Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmamasının TGÇM nedeni olduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre çalışma kapsamında yer alan işverenlere bir yıl sonrası için yöneltilen "İşyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?" sorusuna Türkiye genelinde işverenlerin yüzde 21,1'i istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Diyarbakır ilinde istihdamın artacağını düşünen işverenlerin oranı yüzde 17,2 seviyesindedir. Diğer taraftan istihdamın azalacağını düşünen işyerlerinin oranı, ülke genelinde yüzde 2 iken Diyarbakır ilinde de aynı şekilde yüzde 2 olarak gerçekleşmiştir.

Pandemi, Ukrayna-Rusya savaşı başta olmak üzere bölgemizde yaşanan savaşlar, Enerji ve gıda fiyatlarında yaşanan artışlar, ekonomilerde yaşanan arz talep dengesizliği ve enflasyonist baskılarla birlikte olağanüstü bir süreçten geçtiğimiz bu dönemde sosyo-ekonomik kırılganlığın dünya genelinde arttığı gözlenmektedir. Pandemi döneminde yaşanan gelişmeler, yeşil dönüşüm, dijitalleşme ve son

yıllarda hızla gelişen teknoloji, üretim süreçlerini değiştirmektedir. Bu değişim işgücü piyasalarına da yansımakta olup işgücünden talep edilen nitelik ve beceriler oldukça hızlı değişmektedir. Üretim süreçleri ile işgücü niteliklerinin uyumlu bir biçimde değişmesi, etkin bir işgücü piyasasının oluşması için önem arz etmektedir. İşgücü piyasasının taleplerini karşılayabilecek nitelikli işgücünün oluşmasında mesleki eğitim ön plana çıkmaktadır.

Günümüzde istihdamın önemli bir aracı olarak görülen esnek çalışmanın yaygınlaşması, güvenceli esneklik kavramının daha fazla gündemde yer almasını sağlamaktadır. Aktif ve pasif işgücü piyasası politikalarıyla, güvence-esneklik dengesi de gözetilmelidir. Yaşam maliyetlerinin sürekli olarak yükseldiği bir dünyada, istihdamın ve gelirin sürdürülebilirliği için esnek çalışma modellerinin de güvenceli hale getirilmesine yönelik dönüşüm zaruridir.

İşgücü piyasasının mevcut durumunu görerek ve gelecek dönem eğilimlerini kestirerek karar almak son derece önemli olup bu ihtiyaçların karşılanması amacıyla işgücü piyasası analiz raporu hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Sosyal Güvenlik Kurumu. (2023, 02 02). *Aylık Sigortalı İstatistikleri (Ekim 2023)*. SGK Web Sitesi: <https://www.sgk.gov.tr/Istatistik/Aylık/42919466-593f-4600-937d-1f95c9e252e6/> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2023, 02 02). *İktisadi Yönelim Anketi ve Reel Kesim Güven Endeksi (Ocak 2024)*. TCMB: <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/cb9c6ed8-d70b-4199-a7d8-0fd8067f4579/%C4%B0YA-Rapor.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-cb9c6ed8-d70b-4199-a7d8-0fd8067f4579-oQ.qOaG> adresinden alındı
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023, 02 02). *2022 Yılı İşgücü İstatistikleri*. TÜİK: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2022-49390> adresinden alındı
- Türkiye İş Kurumu. (2012-2023). İl Düzeyinde İstatistikler. *İdari Kayıtlar*. Türkiye: İşKUR.
- Türkiye İş Kurumu. (2023, Haziran-Temmuz). 2022 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Verileri. Türkiye: İşKUR.
- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO). (2023, 02 02). *Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm Eğilimler 2023*. ILO: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_871016.pdf adresinden alındı

EK: 2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan İşgücü Piyasası Araştırması (İPA) ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı ile sektörel bazda ihtiyaçların belirlenmesine yönelik bilgi toplanması ve işgücünün yetiştirilmesine yönelik programların geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1. Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak maksadıyla toplanmakta olup gizliliği, 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ile teminat altına alınmıştır. İlgili Kanun uyarınca şahsınıza ait bu bilgiler idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistiki maksadı dışında kullanılamaz.
2. Türkiye İş Kurumu Kanunu gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içerisinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim işyerlerine 17.901 TL (onyedibindokuzyüzbirlira) İdari Para Cezası verilir.
3. İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka maksatla kullanılamaz. Bu maddeye aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136'ncı maddesi hükümleri uygulanır.

İşyeri Bilgi Formunun işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe yetkilileri tarafından doldurulması gerekmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No : .....

İşyerinin Yasal Unvanı : .....

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

Lütfen işletmenin güncel e-posta adresini yazınız. (Zorunlu)

Soru formunu cevaplayanın unvanı:

- a) İşyeri sahibi/ortakları
- b) Genel müdür/CEO/işletme sorumlusu
- c) İnsan kaynakları müdürü/sorumlusu
- d) Muhasebe müdürü/sorumlusu
- e) Diğer

İşyeri ile İlgili Bilgiler:

İşyeri ile İlgili Bilgiler	Evet	Hayır
a) İşyerinizde ihracat yapıyor mu?		
b) İşyerinizde Ar-Ge* çalışması yapıyor mu?		
c) İşyerinizde vardiyalı çalışma yapıyor mu?		
d) İşyerinizde kısmi (<i>part-time</i>) çalışma yapıyor mu?		
e) İşyerinizde uzaktan çalışma yapıyor mu?		
f) İşyerinizde E-Ticaret (<i>internet üzerinden</i>) yoluyla mal veya hizmet satışı yapıyor mu?		
g) Engelli personel istihdam ediyor musunuz?		

1) Gelecek bir yıl içinde ilinizde planlanan bir yatırımınız var mıdır? (Cevabınız evet ise soru 2'ye geçiniz. Hayır ise, soru 3'e geçiniz.)

Evet ( )

Hayır ( )

*AR-GE: Bir kurumun bilim adamları ve mühendisler istihdam etmek suretiyle şirketin çalışma alanı doğrultusunda bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlayacak yeni bilgileri elde etmek veya mevcut bilgilerle yeni malzeme, ürün ve araçlar üretmek, yazılım üretimi dahil olmak üzere yeni sistem, süreç ve hizmetler oluşturmak veya mevcut olanları geliştirmek, yaptığı çalışma ve faaliyetleri anlatmak için kullanılan yaygın bir terimdir.

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2) Yatırımın türünü belirtiniz.

- İlave Yatırım Her türlü ilave tesis, makine, teçhizat vs. alımı veya kiralanması
 Teknolojik Yatırım Mevcut makine, teçhizatın, bilgi sisteminin teknolojik olarak yenilenmesi
 Stratejik Yatırım İşyerinin verimliliğini ve kârlılığını artırmak için yürütülecek her türlü AR-GE, eğitim ve pazarlama faaliyetleri
 Diğer

3) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hizmetlerinden faydalandınız mı?

- Evet 4. soruya geçiniz. Hayır 5. soruya geçiniz.

4) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- Eleman Temini
 İşbaşı Eğitim Programları
 Nakdi Ücret Desteği
 Mesleki Eğitim Kursu
 Kısa Çalışma Ödeneği
 Danışmanlık ve Yönlendirme
 Teşvikler

5) İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanmama nedeninizi belirtiniz. (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- İŞKUR hizmetleri hakkında yeterli bilgi sahibi değilim.
 İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum.
 İŞKUR İnternet sitesi kullanışlı değil.
 İŞKUR'da aradığım nitelikte eleman bulamadım.
 İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor.
 İŞKUR hizmetlerinden memnun kalmadım.
 Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması.
 Diğer

6) İşyerinizde toplam kaç çalışmanız bulunmaktadır?

Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

BÖLÜM I-AÇIK İŞLER

7) Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz?

Evet ( ) 7.1. soruya geçiniz.

Hayır ( ) 8. soruya geçiniz.

7.1) Eleman aranılan meslekler

Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi	Açık işinizdeki yaş kriterinizi belirtiniz.	Açık işiniz için cinsiyet tercihinizi belirtiniz	Açık işinizde engelli personel çalıştırmak ister misiniz?	Talep Edilen Bilgi ve Beceriler *			İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz? **									
						a) Bilgisayar kullanımı	b) Analitik Düşünebilme	c) İletişim ve ifade yeteneği	d) İkna kabiliyeti ve pazarlama gücü	e) Sorun çözme ve inisiyatif alabilme	f) Takım çalışması	g) Yabancı dil	h) Yeterli mesleki / teknik bilgi	i) İş tecrübesi	j) Fiziki ve bedensel yeterlilik	k) Programlama dili bilgisi	1.	2.
		1. Lise altı	1. 15-24	1. Kadın	1. Evet													
		2. Çıraklık	2. 25-34	2. Erkek	2. Hayır													
		3. Genel lise	3. 35-44	3. Cinsiyet önemli değil	3. Fark etmez													
		4. Meslek L.	4. 45 ve üstü															
		5. Meslek yüksekokulu																
		6. Lisans																
		7. Lisansüstü																
		8. Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum.																

*Önem derecesi EN FAZLA 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1. En önemli olacak şekilde sıralanmalıdır.)

**Kullandığınız arama kanallarından EN AZ 1, EN FAZLA 3 tanesini işaretleyiniz.

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

BÖLÜM IV – GELECEĞİN MESLEKLERİ VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

11) Sektörünüzde gelecek 10 yılda öne çıkacağını düşündüğünüz meslekler (*Geleceğin Meslekleri*) nelerdir? (sıklıkla talep ettiğiniz değil, sektörünüzde ileride öne çıkacak mesleği yazınız) (*İsteğe bağlı*)
(.....)

12) İşyerinizi dijital dönüşüm (bir işletmenin iş akışlarına dijital teknolojinin entegre edilmesi süreci) kapsamında nasıl değerlendirirsiniz?

İşyerimde internet, bilgisayar dâhil herhangi bir teknoloji kullanmıyorum. ( )

İşyerimde temel teknoloji araçlarından (internet, bilgisayar) faydalanıyorum. ( )

İşyerimde çoğu iş ve işlemler dijital (elektronik) ortamda gerçekleştirilmektedir. ( )

İşyerimde iş ve işlemlerimde bulut bilişim, büyük veri, yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti ve 3D (üç boyutlu) yazıcılar gibi araçlarından en az birini kullanıyorum. ( )

13) Son bir yıl içerisinde işyerinizde dijital dönüşüm kapsamında gerçekleştirdiğiniz ilerleme düzeyini belirtiniz.

İlerleme kaydedilmedi. ( ) (14. soruya geçiniz)

Kısmen ilerleme kaydedildi. ( ) (15. soruya geçiniz)

İlerleme kaydedildi. ( ) (15. soruya geçiniz)

14) İlerleme kaydedememe sebebiniz nedir?

(.....)

15) İlerleme kapsamında gerçekleştirilen faaliyetleriniz nelerdir?

(.....)

16) Dijital dönüşümün işyeriniz için önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet ( ) (17. soruya geçiniz)

Hayır ( ) Anketimiz tamamlanmıştır. Teşekkür ederiz.

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

17) İşyerinizde dijital dönüşümün en çok hangi alana katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz? *(Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)*

- Ürün Kalitesi ( ) *(İhtiyaçları ve beklentileri karşılayabilme.)*
- Üretim Verimliliği ( ) *(Üretim sürecinde kullanılan kaynaklardan etkin yararlanabilme.)*
- Üretim Esnekliği ( ) *(Değişen üretim tekniklerine ve yeni ürünlere uyum sağlayabilme.)*
- İnovasyon/Yenilik ve Ürün Geliştirme ( ) *(Yeni fikirler ile gelişme sağlayabilme.)*
- Nitelikli İstihdama Erişim ( )
- Müşteri Hizmetleri/Satış Sonrası Hizmetler ( )
- Rekabet Gücünün Korunması/Artırılması ( )
- Satış ve Pazarlama ( )
- Muhasebe ve İnsan Kaynakları ( )
- İş Sağlığı ve Güvenliği ( )
- Lojistik/Taşımacılık ( )
- Denetim/İzleme ( )

18) İşyerinizde dijital dönüşüm kapsamında önemli gördüğünüz beceriler nelerdir? Önem derecesine göre en az 1 tanesini 1. en önemli olacak şekilde sıralayınız.

- İnovasyon/Yenilik ( ) *(Yeni fikirler ile gelişme sağlayabilme.)*
- Analitik Düşünme/Akıl Yürütme ( )
- Teknolojiyi Kullanma Becerisi ( )
- Koordinasyon ve Zaman Yönetimi ( )
- Dijital Okuryazarlık ( )
- Programlama ve Planlama ( )
- İçerik, Ürün ve Hizmet Geliştirme ( )
- Veri Analizi ( )

19) İşyerinizde varsa dijital dönüşüm alanında çalışanların mesleklerini belirtiniz. *(İsteğe bağlı) TMS eklenecek, yoksa açık uçlu yazılacak.*

Diğer (.....)

20) İşyerinizde dijital dönüşüm alanında eleman ihtiyacınız varsa mesleklerini belirtiniz. *(İsteğe bağlı) TMS eklenecek, yoksa açık uçlu yazılacak.*

Diğer (.....)

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

21) İşyerinizde dijital dönüşüm kapsamında aşağıda yer alan hangi alanların geliştirilmesine daha çok ihtiyaç duyulmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

Yapay Zekâ ( ) (Bilgisayar ile ilişkili bir sistemin insan davranışları sergileyebilmesi.)

Büyük Veri ( ) (Çeşitli kaynaklardan elde edilen verilerin işlenebilir duruma getirilebilmesi.)

Nesnelerin İnterneti ( ) (Nesnelerin birbiriyle ya da daha büyük sistemlerle bağlantılı olması.)

Bulut Bilişim ( ) (Diğer kullanıcılarla dijital verileri paylaşma imkânı sağlayan bilişim hizmeti.)

Siber Güvenlik ( ) (Dijital kaynakları kötüye kullanımdan koruyabilme.)

Sanal Gerçeklik ( )

Uygulama Geliştirme ( )

Dijital Okuryazarlık ( )

Sistem/Ağ ( )

Veri Analizi ( )

İş Analizi ( )

Diğer (.....)

Herhangi bir alanın geliştirilmesine ihtiyaç duyulmamaktadır. ( )

22) Dijital dönüşüm sonucunda mevcut istihdamınız nasıl etkilendi?

Arttı ( )

Değişmedi ( )

Azaldı ( )

23) Dijital dönüşüm ile birlikte sektörünüzde istihdamın azalacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz.

(.....) **TMS Eklenecek.**

2023 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.